

ŽIVÉ ODKAZY

RADA 2.

LEWIS H. MORGAN

Společenské
zřízení
amerických
Indiánů

ROVNOST

Cena kart. 17 Kčs

30102 58

ŽIVÉ ODKAZY

RADA 2.

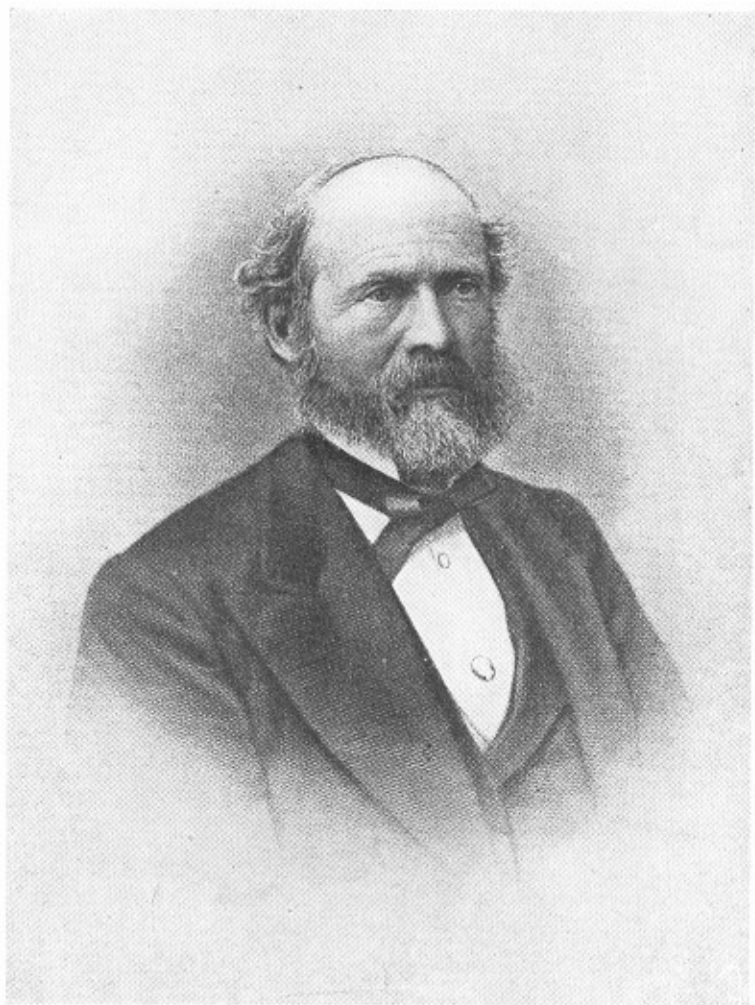
LEWIS H. MORGAN

Společenské
zřízení
amerických
Indiánů

ROVNOST

Cena kart. 17 Kčs

30102158

Lewis H. Morgan

LEWIS H. MORGAN

SPOLEČENSKÉ ZŘÍZENÍ
AMERICKÝCH INDIÁNŮ

Výňatek z díla

DOMY A DOMÁCÍ ŽIVOT AMERICKÝCH DOMORODCŮ

1951

NAKLADATELSTVÍ ROVNOST PRAHA

OBSAH

Předmluva k českému vydání	7
Rod	14
Fratie	23
Kmen	32
Konfederace kmenů	39

Z anglického originálu Lewis H. Morgan, *Houses and House-Life of the American Aborigines*, Contributions to North American Ethnology, vol. IV, Washington 1881, přeložil a předmluvu napsal Dr Otakar Nahodil. Obálku navrhl Zdeněk Rossmann.

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

Studie Lewise H. Morgana *Společenské zřízení amerických Indiánů*, která je výňatkem z díla *Domy a domácí život amerických domorodců*¹⁾, je konečným obrazem jeho pojetí rodového zřízení jako společenské organizace, předcházející státu.

Autor práce, pokrokový americký badatel minulého století *Lewis Henry Morgan* (1818—1881), je nepochybně největší osobností v dějinách buržoasní národopisné vědy (ethnografie). Podařilo se mu hluboce prostudovati kmenový svaz Irokézů, především díky tomu, že byl přijat jako jeden z rovnoprávných členů do irokézského kmene Seneca. Vycházeje pak z konkrétních znalostí společenského zřízení této ethnické skupiny, rozšířil svůj zájem na další severoamerické indiánské kmeny. Posléze se snažil o prostudování otázek vývoje rodiny a rodového zřízení u všech národností, známých tehdejší vědě. Použil pomoci americké vlády a rozeslal po celém světě svůj vlastní dotazník, obsahující 234 bodů. Účelem této akce bylo sebrati materiál o termínech příbuzenství a rozšířiti tak základnu pro obecné studium historického vývoje rodinných a manželských vztahů.

L. H. Morgan napsal řadu vynikajících děl, věnovaných otázkám dějin prvobytně pospolné společnosti. Z nich je nutno jmenovati především *Liga Irokézů*²⁾, *Systémy po-*

¹⁾ Lewis H. Morgan, *Houses and House-Life of the American Aborigines*. „Contributions to North American Ethnology“, vol. IV, Washington 1881. I. „Social and Governmental Organization“, str. 1—41.

²⁾ L. H. Morgan, *League of the Ho-De-No-Sau-Ne, or Iroquois*, Rochester 1851.

*krevensví a příbuzensví lidské rodiny*³⁾, *Pravěká společnost, výzkumy o pokroku lidstva od divoštví přes barbarství k civilizaci*⁴⁾, shrnutí celého jeho učení o vývoji prvobytné společnosti, a *Domy a domácí život amerických domorodců*.

Ve svých dílech se Lewis H. Morgan věnoval především průzkumu dějinného vývoje společenských poměrů v prvobytné společnosti. Pro jeho metodu je charakteristické, že vycházel ve svém díle »Pravěká společnost« z rozboru »vynálezů a objevů« (inventions and discoveries), tedy našimi slovy — z *vývoje výrobních sil*⁵⁾. A dalším charakteristickým rysem jeho metody je to, že vycházel ze studia *jednotlivých konkrétních etnických skupin v jistých historických údobích*. Tím se tento badatel v základě odchyloval od tehdejší převládající metodologie buržoasních sociologů. L. H. Morgan do podrobností prostudoval společenské poměry Irokézů, a pak na širokém srovnávacím materiálu dokázal *universálnost rodového zřízení v pravěké společnosti*. Svým důsledně historickým studiem, *blízkým materialistickému pojetí dějinného vývoje*, došel k závěru, že »na posledním stupni divoštví a v celé periodě barbarství bylo lidstvo všeobecně organisováno v rodech, fratriích a kmenech. Tyto organisace převládaly v celém pravěkém světě na všech kontinentech a byly nástroji, jimiž se organisovala a udržovala pravěká společnost«⁶⁾. Tato these byla převratem v celé tehdejší vědě o vý-

³⁾ L. H. Morgan, *Systems of Consanguinity and Affinity of the Human Family*. „Smithsonian Contributions to Knowledge“, vol. XVII, 1871.

⁴⁾ L. H. Morgan, *Ancient Society or Researches in the Lines of Human Progress from Savagery through Barbarism to Civilization*. Henry Holt & Co., New York 1877.

⁵⁾ Lewis Morgan, vycházející z vývoje výrobních sil, rozdělil dějiny prvobytné společnosti na epochu divoštví a barbarství a každou z těchto epoch na tři stupně (nejnižší, střední a nejvyšší).

⁶⁾ L. H. Morgan, *Ancient Society*, New York 1907, str. VI.

voji lidské společnosti. Podle slov Bedřicha Engelse »je velkou zásluhou Morganovou, že objevil a v hlavních rysech rekonstruoval tento pradějinný základ našich zapsaných dějin a že našel v rodových svazech severoamerických Indiánů klíč, který nám otvírá nejdůležitější, dosud neřešitelné záhady nejstarších řeckých, římských a německých dějin«⁷⁾.

Význam Morganových výzkumů ocenili především zakladatelé vědeckého socialismu Karel Marx a Bedřich Engels, kteří ještě v polovině čtyřicátých let minulého století, kdy vytvořili dialektický materialismus a snažili se s hlediska této metody narýsovat dějinný vývoj od pravěku až po údobí kapitalismu, zformulovali ve svém díle *Německá ideologie* nejdůležitější these svého učení o prvobytném pospolném řádu. B. Engels psal v jednom ze svých dopisů K. Kautskému: »Pokud jde o prvobytný stav společnosti, existuje kapitální dílo, jež má *rozhodující* význam, jako Darwin v biologii; objevil je ovšem opět Marx: je to Morganova „Ancient Society“, 1877... Morgan v mezích svého předmětu samostatně po druhé objevil Marxovo materialistické pojetí dějin a končí, pokud jde o současnou společnost, bezprostředními komunistickými požadavky. Po prvé je plně vysvětlen římský a řecký gens (rod) pomocí rodové organisace divochů, hlavně amerických Indiánů; a tak byla nalezena pevná základna pro dějiny prvobytné společnosti.«⁸⁾ Když vydal Lewis H. Morgan své dílo *Pravěká společnost*, přečetl je Karel Marx a velmi podrobně vypisoval nejdůležitější části tohoto spisu⁹⁾. Současně znal K. Marx ještě řadu dalších důležitých prací o dějinách prvobytné společnosti. Podle slov B. Engelse »nikdo menší nežli Karel Marx si vyhradil, že

⁷⁾ B. Engels, *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*, Svoboda, Praha 1948, str. 14.

⁸⁾ Marx-Engels, *Spisy*, sv. XXVII, str. 358, rusky.

⁹⁾ Viz *Archiv Marxe a Engelse*, IX, rusky, 1941.

vyličí výsledky svého — do jisté míry smám říci našeho — materialistického zkoumání dějin, a tím že teprve osvětlí celý jejich význam. Vždyť Morgan vlastně svým způsobem objevil znovu materialistický názor na dějiny, objevený Marxem již před čtyřiceti lety, a když porovnával barbarství s civilizací, byl jím v hlavních věcech doveden k stejným výsledkům jako Marx¹⁰⁾. Niemeně Marxovi se již nepodařilo napsat spis o pravěké společnosti. Smrt mu zabránila vyplnit tento úkol. Marxův odkaz však splnil jeho spolupracovník Bedřich Engels, který použil Morganova materiálu, Marxových výpisků a poznámek, jakož i výsledků svých dosavadních historických a etnografických výzkumů a napsal stěžejní dílo pro studium dějin prvobytné společnosti — *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*, podle Leninových slov »jedno ze základních děl současného socialismu«¹¹⁾.

Výsledky Morganovy badatelské činnosti byly revolučním převratem ve vědě. Jeho důkazy, že státu předcházelo jiné zřízení, stejně jako důkazy, že patriarchát je vrcholnou formou v dějinách prvobytné společnosti, nastupující po dlouhé periodě předcházejícího matriarchátu, byly *smrteľnou ranou pro reakční patriarchální teorii*, pocházející ještě z doby Platona a Aristotela, podle níž prvotní sociální jednotkou byla rodina s neomezenou vládou otce, patriarchy; sjednocením několika takových rodin, podle této teorie, vznikaly pak osady a jejich spojením stát.

Morganovy důkazy daly K. Marxovi a B. Engelsovi další možnost rozvinouti své materialistické učení o dějinách prvobytné společnosti, jakož i o vzniku tříd, státu a pod. Zkoumáním této nejstarší dějinné formace na základě Morganových studií dospívá Bedřich Engels k známé these: »Stát tu tedy není od věčnosti. Byly společnosti,

¹⁰⁾ B. Engels, *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*, Praha 1948, str. 13. Předmluva k prvnímu vydání roku 1884.

¹¹⁾ V. I. Lenin, *Spisy*, ruský, 3. vyd., sv. XXIV, str. 364.

kteřé se bez něho obešly, kteřé neměly potuchy o státu a státní moci. Na určitém stupni hospodářského vývoje, kteřý byl nutně spjat s rozdělením společnosti do tříd, stal se tímto stát nutností. Bližíme se teď milovými kroky k vývojovému stupni výroby, na němž tyto třídy nejen přestávají být nutností, nýbrž jsou přímou překážkou výroby. Padnou právě tak neodvratně, jako dříve vznikly. S nimi nevyhnutelně padne stát. Společnost, kteřá nově zorganizuje výrobu na základě svobodného a rovného sdružení výrobců, uloží státní aparát tam, kam bude patřit, do musea starožitností, vedle kolovratu a bronzové sekery.«¹²⁾

Výsledky Morganových výzkumů daly do rukou zakladatelů marxismu mocnou zbraň. Posloužily ke konečnému důkazu, že *kategorie, jako soukromé vlastnictví, vykořisťování, třídy a stát vykořisťovatelů nejsou věčnou pravdou, nýbrž vznikají na jistém stupni dějinného vývoje, dále se vyvíjejí a zcela zákonitě též zaniknou*. Tyto these se ovšem setkaly s nejsilnějším odporem vědeckých obránců kapitalistického zřízení, kteří se všemožně snažili a dodnes se snaží »vyvrátit« Morganovo a Engelsovo dílo, či prohlásiti je za »zastaralé« a »tendenční«. Buržoasní vědci obzvláště napadali Morgana, protože »kritikou« jeho díla chtěli vyvrátiti učení marxismu-leninismu o předtřídní společnosti. Mnohdy se zmiňovali o Engelsově geniálním spisu jako o »nesamostatné práci«, »opisu Morganova díla« a pod. Vzhledem k tomu, že pokusy vyvrátiti základní these Morganova a Engelsova učení byly nicotné a málo přesvědčivé, zvolila buržoasní věda novou formu boje, a to »umělovačí kampaň«. Jako reakce proti materialistickému výkladu dějin prvobytné společnosti vznikla konečně v církevních katolických kruzích zpátečnická rakouská »kulturně historická škola« pátera W. Schmidta, páterů W. Kopperse, P. Šebesty a j., kteřá se snaží dokázat věč-

¹²⁾ B. Engels, *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*, Praha 1948, str. 165.

nost státu, monogamní rodiny, patriarchálních institucí a monotheismu i za cenu padělání historické skutečnosti.

Naproti tomu současná marxisticko-leninská věda, především v SSSR, dala náležité ocenění Morganově a Engelsově badatelské činnosti v oboru dějin prvobytné společnosti. Poukázala na to, že Morgan vybudoval důsledně revoluční učení o počáteční epoše dějin, zůstáváje nieméně živelným materialistou¹³⁾, a že je omylem počítati tohoto badatele, jak to činí současná buržoasní věda, k evoluční škole. V Morganově díle jsou samozřejmě některé prvky evolucionismu, a právě ty jsou slabinou jeho díla. A sovětsí národopisci též dokázali Engelsovu samostatnost v práci s etnografickým materiálem¹⁴⁾.

Tento překlad je prvním českým překladem Morganova díla vůbec. Skutečnost, že jeho dílo se stává dostupné našemu čtenáři teprve v současné době, svědčí o tom, že i u nás bylo jeho dílo až do poslední doby »úspěšně« umlčováno. Tento překlad je ovšem jen *prozatímní* učební pomůckou, pokud se neobjeví též český překlad Morganovy »Pravěké společnosti«, jehož vydání je v dnešních podmínkách velmi aktuálním úkolem naší pokrokové vědy.

V Leningradě dne 24. listopadu 1949.

Dr. O. NAHODIL

¹³⁾ Mark Kosven, *L. H. Morgan*, Leningrad 1933, str. 70.

¹⁴⁾ Viz na př. S. A. Tokarev, *Engels i sovremennaja etnografija. Izvěstija Akad. Nauk SSSR. Serija istorii i filosofii*, č. 1, 1946, str. 17—30.

V předcházející práci¹⁾ jsem se zabýval organizací rodů, fratrií a kmenů u amerických domorodců, jakož i funkcemi každé z těchto skupin v jejich sociálním systému. Vzhledem k významu uvedené organizace pro správné pochopení jejich společenského života a správy, je nutno stručně vyložit zásadní rysy každé součásti tohoto organického pořádku.

Rodová organizace nám odhaluje jednu z nejstarších a daleko převládajících institucí lidstva. Byla téměř všeobecnou základnou společenského zřízení pravěké společnosti asijské, evropské, africké, americké a australské. Byla nástrojem, jehož pomocí se společnost organizovala a udržovala. Vznikla v divošství, prošla třemi stupni barbarství a uchovala se až do vzniku politické společnosti, což se událo až po vzniku civilisace. Řecký rod, fratrie a kmen, římský gens, *curia* a kmen, jsou analogické rodu, fratrii a kmenu amerických domorodců. Podobně irský *sept*, skotský *clan*, *phrara* Albánců a sanskrtský *ganas*, aniž dále pokračujeme ve srovnávání, jsou totéž jako rod amerických Indiánů, který byl zpravidla označován jako klan. Pokud sahají naše vědomosti, převládla tato organizace v celém pravěkém světě na všech kontinentech a byla přenesena až do historické periody kmeny, jež dosáhly doby civilisace. Avšak to není všechno. Rodová společnost, kdekoliv se s ní setkáváme, je s hlediska struktury a principů působení jedno a totéž; mění se však od nižších forem k vyšším v soulase s postupujícím pokrokem lidí. Tyto změny odhalují dějiny vývoje týchž počátečních představ.

¹⁾ *Ancient Society; or Researches in the Lines of Human Progress from Savagery through Barbarism to Civilisation*. Henry Holt & Co. 1877.

Gens, γένος a *ganas* v latině, řečtině a sanskrtu vesměs původně znamenají *rod*. Jsou odvozeny z téhož kořene jako *gigno, γίγνομαι* a *ganamai* v těchto jazycích, což značí *roditi*; ukazují na bezprostřední společný původ členů rodu. Rod je tedy jednotkou pokrevně spřízněných potomků téhož společného předka, vyznačující se rodovým jménem a spojenou pokrevním příbuzenstvím. Zahrnuje však jen polovinu takových potomků. Tam, kde se původ odvozuje po ženské linii, což bylo všestranně rozšířeno v archaické periodě, skládá se rod z předpokládané pramáti a jejích dětí, jakož i z dětí jejích ženských potomků, počítaje po ženské linii do nekonečna; a tam, kde se původ odvozuje po mužské linii — po níž se původ počal odvozovat, když bylo nahromaděno vlastnictví — se rod skládá z předpokládaného praotce a jeho dětí, stejně jako z dětí jeho mužských potomků, počítaje po mužské linii do nekonečna. Naše rodinné jméno je přežitkem rodového jména při odvozování původu po mužské linii a předává se tímž způsobem. Současná rodina, jak je vyjádřeno jejím jménem, je neorganizovaný rod s porušeným poutem příbuzenství, jehož členové jsou roztroušeni všude, kde se vyskytuje dané příjmení.

U uvedených národů označoval rod sociální organizaci pozoruhodného charakteru, převládající z dob tak dávné minulosti, že se jeho vznik ztratil v temnotě vzdálených věků. Byl též jednotkou organizace sociálního a správního systému, základem pravěké společnosti. Tato organizace se neomezovala jen na kmeny mluvící latinsky, řecky a

sanskrtem, u nichž se stala takovou vynikající institucí. Byla nalezena i u jiných větví arijské rodiny národů, u rodiny semitské, uralské a turánské, u afrických a australských kmenů a u původních obyvatel Ameriky.

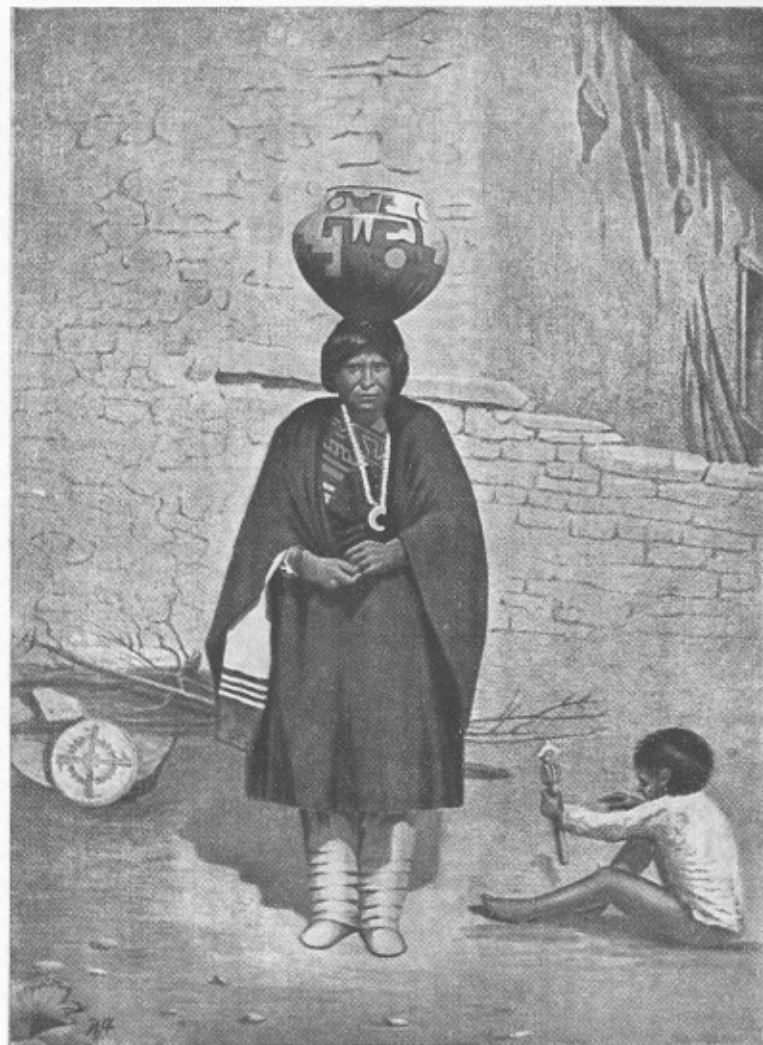
Rod prošel při svém přechodu od archaické formy ke své konečné formě postupnými vývojovými stadii společně s pokrokem lidstva. Tyto změny se omezovaly celkem na dvě: za prvé, na přechod od odvozování původu po ženské linii, což bylo archaickým pravidlem, na příklad u Irokézů, na odvozování po mužské linii, což bylo konečným pravidlem, jako u řeckých a římských rodů; a za druhé, na změnu dědického práva, neboť v archaické periodě přecházel majetek zemřelého člena rodu na členy téhož rodu, zatím co později přecházelo dědictví nejdříve na jeho agnátní příbuzné a na konec na jeho děti. Tyto změny, jakkoli se zdají malé, znamenají velkou změnu ve stavu společnosti, jakož i značný stupeň pokrokového vývoje.

Rodová organizace, která vznikla v divošství a prošla třemi stupni barbarství, začala konečně ustupovati u pokročilejších kmenů, které dosáhly civilisace — jejichž požadavkům nemohla vyhovovat. U Řeků a Římanů vznikla politická společnost záměnou za společnost rodovou, avšak teprve se začátkem civilisace. Městské společenství (a jeho ekvivalent, městský obvod) s upevněním se vlastnictvím a s obyvatelstvem, žijícím v jeho hranicích, organizované jako politický celek, se stalo jednotkou a základnou nového a podstatně odlišného správního systému. Když se ustanovila politická společnost, tato starobylá a časem významná organizace, společně s fratrií a kmenem, které se z ní vyvinuly, začala postupně mizet. Avšak právě v rodovém zřízení některé kmeny, stojící na úrovni divošství, dosáhly barbarství a potomci některých těchto kmenů, stojících na úrovni barbarství, dosáhli civilisace. Rodové instituce vyvedly část lidstva z divošství k civilisaci.

Tato organizace může být s úspěchem prostudována jak v jejích dnešních formách, tak i v jejích historických formách, u velkého počtu kmenů a ras. Při každém takovém průzkumu je výhodnější začít rodem v jeho archaické formě. Začnu tedy rodem, který ještě nyní existuje v archaické formě u amerických domorodců, u nichž jeho theoretické složení a praktická činnost může být prostudována úspěšněji než na příkladech historických rodů Řeků a Římanů. Skutečně, abychom plně pochopili rod těchto národů, je bezpodmínečně nutné znáti funkce a práva, privilegia a závazky členů rodu amerických Indiánů.

V americké ethnografii bylo termínu *tribe* (kmen) a *clan* (rod) užíváno jako rovnocenného místo termínu *rod*, vzhledem k neznalosti jeho universálního charakteru. V předcházejících pracích jsem užíval těchto termínů taktéž, jako moji předchůdci. Srovnání indiánského klanu s rodem Řeků a Římanů ihned odhaluje jejich totožnost ve struktuře i funkci. To se týká též fratrie a kmenu. Jestliže totožnost těchto rozličných organizací může být dokázána, o čemž nemůže být pochybnosti, je patrně na místě vrátiti se k latinské a řecké terminologii, jež je stejně dokonalá a přesná, jako historická.

Společenské zřízení amerických domorodců začalo rodem a končilo konfederací, která byla nejvyšším bodem, jehož dosáhla jejich společenská instituce. A to dalo toto organické pořadí: za prvé rod, jednotku pokrevně příbuzných, majících společné rodové jméno; za druhé fratrii, spojení příbuzných rodů, sjednocených ve vyšší asociaci pro jisté společné účely; za třetí kmen, spojení rodů, obyčejně organizovaných ve fratriích, jehož všichni členové mluvili jedním dialektem; za čtvrté konfederaci kmenů, jejíž členové mluvili odpovídajícími dialekty téhož jazyka. Výsledkem všeho toho byla rodová společnost (*societas*), odlišující se od politické společnosti neboli státu (*civitas*). Rozdíl mezi těmito dvěma institucemi je hluboký a zásadní.

Indiánská žena, nesoucí vodu

V Americe v době jejího objevení nebylo ani politické společnosti, ani občanů, ani státu, ani jakékoliv civilizace. Celá ethnická perioda oddělovala nejvyvinutější kmeny amerických Indiánů od počátku civilizace ve vlastním slova smyslu.

Rod, přestože byl velmi starou sociální organizací, založenou na příbuzenství, nezahrnoval všechny potomky společného předka. Bylo tomu tak proto, že v době, kdy rod vznikl, bylo manželství jednotlivých párů neznámé a původ po mužské linii nemohl býti hodnověrně ustanoven. Příbuzní byli vzájemně spojeni hlavně poutem svého původu po matce. V pravěkém rodu se původ omezoval na ženskou linii. Rod sdružoval všechny osoby, jež odvozovaly svůj původ od předpokládané společné pramáti po ženské linii, při čemž se tento fakt ustanovoval společným rodovým jménem. A tak se rod skládal z této pramáti a jejích dětí, dětí jejích dect a dětí jejích ženských potomků, po ženské linii do nekonečna, zatím co děti jejích synů a děti jejích mužských potomků, po mužské linii, náležely k jiným rodům, totiž k rodům svých matek. Takový byl rod ve své archaické formě, kdy nebylo možné s jistotou určití původ dětí po otcí a kdy jejich původ po matce byl jediným jistým kriteriem původu.

Toto odvozování původu, jež může býti sledováno až do středního stupně divoštství, jako u Australeů, zůstalo u amerických domorodců na nejvyšším stupni divoštství až po nejnižší stupeň barbarství, s případnými výjimkami. Na středním stupni barbarství začaly indiánské kmeny přecházet od odvozování původu po ženské linii k odvozování původu po mužské linii, kdy syndiasmická (párová) rodina tohoto stupně začala přijímat monogamní charakter. Na nejvyšším stupni barbarství přešlo odvozování původu na mužskou linii u řeckých kmenů, s výjimkou Lykiů, a u italských kmenů, s výjimkou Etrusků. Mezi těmito dvěma krajnostmi, představovanými dvěma pravidly od-

vozování původu, leží celé tři ethnické periody, zahrnující mnoho tisíciletí.

Manželství uvnitř rodu bylo zakázáno, což zbavovalo jeho členy zla sňatků mezi pokrevně příbuznými a přispívalo tak k posílení tohoto společenství. Rod vznikl na třech hlavních základech, a to na pokrevním příbuzenství, na čistém rodokmenu při odvozování původu po ženské linii a na zákazu manželství uvnitř rodu. S vývojem ideje rodu bylo přirozeně nutno přijmouti formu dvojice rodů, protože se děti mužů vylučovaly a protože bylo stejně nezbytné organisovati obě třídy potomků. Při současném vzniku dvou rodů by bylo dosaženo nutného výsledku, vzhledem k tomu, že mužové a ženy jednoho rodu by uzavírali sňatky s ženami a muži druhého rodu, a děti, zůstávající v rodech svých matek, by se rozdělovaly do těchto dvou rodů. Rod, založený na příbuzenských poutech jako na svém spojujícím principu, dával každému jednotlivému členu osobní ochranu, jakou mu nemohla dáti žádná jiná existující síla.

Po přehlédnutí práv, privilegií a povinností členů rodu by bylo nutno sledovati rod v jeho organických vztazích k fratirii, kmenu a konfederaci, aby bylo možno najít obyčej, pro něž ho bylo používáno, privilegia, jež mu byla propůjčena, a principy, které rozvíjel. Irokézské rody budou vzaty jako vzorná ukázka této instituce v ganowanské rodině. U Irokézů existovalo schema společenského zřízení od rodu až po konfederaci úplné v každé ze svých částí, jež bylo skvělým zobrazením možností rodové organisace v její archaické formě.

Když byli Irokézové objeveni, žili na nejnižším stupni barbarství a byli velmi pokročilí ve vývoji výroby, vzhledem k tomuto stavu. Zhotovovali síť, nitě a provazy z vláken kůry; tkali pásy a řemeny s osnovou a outkem z téhož materiálu; zhotovovali hliněné nádoby a dýmky z jílu, smíšeného s křemenitými látkami, které vypalovali

na ohni, při čemž některé z nich byly zdobeny prostými medailony; pěstovali kukuřici, boby, tykve a tabák na záhonech a vypékali v hliněných nádobách nekysaný chléb;²⁾ vydělávali z kožešin kůži, z níž zhotovovali kilty,³⁾ kamaše a mokasiny; jejich hlavní zbraní byl luk se šípy a palice; užívali nástrojů z křemene a kostí, nosili oděv z kožešiny a byli zkušenými lovci a rybáři. Stavěli dlouhé společné domy, dosti široké pro umístění pěti, deseti i dvaceti rodin, a každá domácnost provozovala komunismus v domácím životě. Neznali však použití kamene nebo nevypálených cihel pro stavbu domů, ani použití ryzích kovů. Co do duševních schopností a všeobecné vyspělosti byli reprezentující větví indiánské rodiny na sever od Nového Mexika. Generál F. A. Walker nastínil jejich vojenské útoky dvěma frázemi: »Útoky Irokézů byly prostě strašné. Byly pro domorodce kontinentu božím bičem.«⁴⁾

Postupně se irokézské kmeny začaly poněmhu odlišovati svým počtem a jmény rodů, jichž bylo nejvýše osm, a to:

	<i>Seneca</i>	<i>Cayuga</i>	<i>Onondaga</i>	<i>Oncida</i>	<i>Mohawk</i>	<i>Tuscarora</i> ⁵⁾
1.	Vlk.	Vlk.	Vlk.	Vlk.	Vlk.	Šedý Vlk.
2.	Medvěd.	Medvěd.	Medvěd.	Medvěd.	Medvěd.	Medvěd.
3.	Želva.	Želva.	Želva.	Želva.	Želva.	Velká Želva.
4.	Bobr.	Bobr.	Bobr.	—	—	Bobr.
5.	Jelen.	Jelen.	Jelen.	—	—	Žlutý Vlk.
6.	Sluka.	Sluka.	Sluka.	—	—	Sluka.
7.	Volavka.	Úhoř.	Úhoř.	—	—	Úhoř.
8.	Jestřáb.	Jestřáb.	Míč.	—	—	Malá Želva.

²⁾ Tyto bochníky nebo koláče měly přibližně šest palců v průměru a palec tloušťky.

³⁾ Krátké sukénky. *Pozn. překl.*

⁴⁾ *North American Review*, duben 1873, str. 370, *pozn.*

⁵⁾ Názvy jednotlivých kmenů jsou uvedeny v českém překladě v jednotném čísle a v anglické transkripci, aby nemohlo dojít ke zkomolení. *Pozn. překl.*

Tyto rozdíly ukazují, že jisté rody některých kmenů postupem času vymřely a že jiné se utvořily segmentací rodů, které se rozrostly.

Seznámíme-li se s právy, privilegii a povinnostmi členů rodu, plněji pochopíme jeho význam jako jednotky společenského a správního systému, jakož i řád, podle něhož rod vcházel do vyšších organizací, fratricie, kmene a konfederace.

Rod se vyznačoval těmito právy, privilegii a povinnostmi, udělenými a uloženými jeho členům, tvořícími vcelku *jus gentilitium*:

- I. *Právem voliti svého sachema a své vůdce.*
- II. *Právem sesazovati svého sachema a své vůdce.*
- III. *Povinností neuzavírat manželství uvnitř rodu.*
- IV. *Vzájemnými právy dědití majetek zemřelých členů.*
- V. *Vzájemnými povinnostmi pomoci, obrany a odčinění křivd.*
- VI. *Právem dávatí jména svým členům.*
- VII. *Právem adoptovati cizince do rodu.*
- VIII. *Společnými náboženskými obřady.*
- IX. *Společným hřbitovem.*
- X. *Rodovou radou.*

Tyto funkce a atributy dávaly rodové organizaci její životní sílu a individuální ráz a chránily osobní práva jejích členů.

Taková byla práva, privilegia a povinnosti členů irokézského rodu, jakož i členů rodů indiánských kmenů vůbec, pokud byly prozkoumány.

Podrobný výklad těchto charakteristických rysů může čtenář sledovat v »*Ancient Society*« (Pravěká společnost), str. 72—85.

Všichni členové irokézského rodu byli osobně svobodni a měli povinnost vzájemné ochrany svobody; byli si rovni v privilegii a osobních právech, při čemž sachemové a vůdci si nečinili nároky na jakoukoliv převahu v tomto

směru; bylo to bratrství, spojené příbuzenskými pouty. Svoboda, rovnost a bratrství byly základní zásady rodu, i když nikdy nebyly formulovány. Tato fakta mají značný význam, protože rod byl jednotkou společenského a správního systému, na jehož základě byla organisována indiánská společnost. Systém měl též charakter jako jednotky, z nichž se skládal, neboť jaká je jednotka, takový je i celek. To nám slouží jako objasnění pocitu nezávislosti a osobní důstojnosti, který je převládajícím rysem indiánského charakteru.

Tak podstatný a důležitý byl rod v společenském systému původních obyvatel Ameriky, a právě takový byl v minulých dobách a takový zůstává do současnosti v plné své životní síle u mnohých indiánských kmenů. Byla to základna fratricie, kmene a konfederace kmenů.

Když Evropané objevili Ameriku, byly kmeny amerických Indiánů všeobecně organisovány v rodech a odvozovaly původ po ženské linii. U některých kmenů, jako u Dakota, se rody rozpadly; u kmenů Ojibwa, Omaha a Maya na Yukatanu odvozování původu přešlo s ženské linie na mužskou. V celé domorodé Americe rod dostával své jméno podle nějakého živočicha nebo neživého předmětu, a nikdy podle člověka. V tomto raném stavu lidstva se individualita lidí rozplývala v rodu. Je konečně pravděpodobné, že se rody řeckých a latinských kmenů v dřívější periodě nazývaly taktéž; avšak když byly po prvé historicky zaznamenány, nosily již jména podle lidí. U některých kmenů, na příklad u Moki, usedlých Indiánů Arizony, odvozovali členové rodu svůj původ od živočicha, jehož jméno nosili, věříce, že jejich vzdálení předkové byli změněni Velkým duchem z živočichů v lidi. Rod Jeřáb kmene Ojibwa má podobnou legendu. U některých kmenů členové rodu nechtějí jísti živočicha, jehož jméno nosí, v čemž jsou nesporně pod vlivem téže představy.

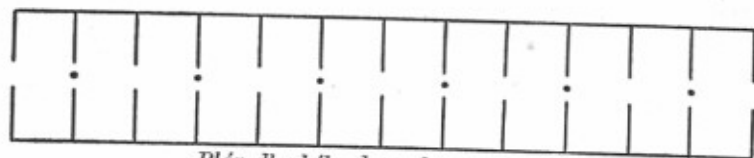
Počet lidí v rodu byl závislý na počtu rodů a na zá-

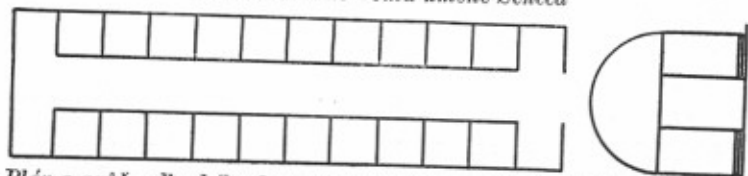
možnosti neb úpadku kmene. Tři tisíce členů kmene Seneca, rozdělených rovnoměrně do osmi rodů, dávají v průměru tři sta sedmdesát pět lidí na jeden rod. Patnáct tisíc Ojibwa, rozdělených rovnoměrně mezi dvacet tři rody, by dalo po šesti stech padesáti lidech na rod. Cherokee mají průměrně více než jeden tisíc členů v jednom rodu. V současných podmínkách základních indiánských kmenů se počet lidí v každém rodu pohybuje mezi stem a tisícem.

Rod jako jedna z nejstarších a nejrozšířenějších institucí lidstva byl těsně spojen s lidským pokrokem, jež silně ovlivňoval. Rod byl nalezen u kmenů ve stavu divoštství, na nejnižším, středním a nejvyšším stupni barbarství na rozličných kontinentech a v plné životní síle u řeckých a latinských kmenů po začátku civilisace. Každá rodina lidstva, vyjímaje polyneskou, došla, jak se zdá, do rodové organizace a byla jí zavázána za své udržení a za svůj pokrok. Pokud jde o dobu trvání, má jedinou obdobu v systémech pokrevního příbuzenství, které se objevily v ještě dřívější periodě a uchovaly se až do dnešní doby, ačkoliv manželské obyčeje, z nichž vznikly, již dávno vymizely.

Dávny vznik rodové organizace a její uchování po tak dlouhou dobu přesvědčivě dokazuje její výjimečné přizpůsobení potřebám lidstva jak v divošském, tak i v barbarském stavu.

Plán dlouhého domu kmene Seneca

Plán a průřez dlouhého domu Onondagů v roce 1743. (Podle Bartrama.)

FRATRIE

Fratrie (*φρατρία*), jak sám název ukazuje, je bratrstvo, přirozeně vyrostlé z rodové organizace. Je to organické spojení neboli asociace dvou nebo více rodů téhož kmene pro jisté společné účely. Tyto rody se obvykle utvořily segmentací počátečního rodu.

Fratrie existovala u velkého počtu kmenů amerických domorodců, kde zřejmě vznikla přirozeným způsobem a stala se druhým členem organického pořadí, jako u řeckých a latinských kmenů. Neměla původně žádné správní funkce, náležející rodu, kmenu a konfederaci; ve společenském systému však byla vybavena jistou pravomocí, užitečnou pro organizaci, větší než rod a menší než kmen, obzvláště byl-li kmen velký. Tatáž instituce představuje svými podstatnými rysy a charakterem celou tuto organizaci v její archaické formě a s jejími archaickými funkcemi. Znalost indiánské fratrie je nutná pro správné pochopení téhož jevu u Řeků a Římanů.

Osm rodů irokézského kmene Seneca bylo spojeno ve dvě fratrie:

První fratrie.

Rody. — 1. Medvěd. 2. Vlk. 3. Bobr. 4. Želva.

Druhá fratrie.

Rody. — 5. Jelen. 6. Sluka. 7. Volavka. 8. Jestřáb.

Každá fratrie (De-ä-non-dä'-a-yoh) je bratrstvo, jak též naznačuje sám termín. Rody téže fratrie jsou navzájem bratrskými rody a bratraneckými rody v poměru k rodům jiné fratrie. Jsou rovnocenné svým stavem, charakterem

a privilegii. Členové kmene Seneca nazývají obyčejně rody své vlastní fratrie bratrskými rody a rody jiné fratrie bratrancekými rody, zmiňují-li se o nich v jejich poměru k fratriím. Původně nebyl dovolován sňatek mezi členy téže fratrie, avšak členové jedné fratrie mohli uzavírat sňatky s členy kteréhokoliv rodu jiné fratrie. Tento zákaz ukazuje na to, že rody každé fratrie byly rozdělením původního rodu, a proto zákaz manželství uvnitř vlastního rodu se uchoval i po jeho rozdělení. Toto omezení však bylo dávno odstraněno a uchovalo se jen v poměru k vlastnímu rodu. Pověst kmene Seneca tvrdí, že rody Medvěd a Jelen byly původními rody a ostatní že vznikly jejich rozdělením. Je tedy jasné, že fratrie měla svůj přirozený základ v pokrevním příbuzenství rodů, z nichž se skládala. Po jejich rozdělení, jež bylo důsledkem rozrůstání, zůstala přirozená tendence sjednotit je ve vyšší organizaci, která by sloužila jejich společným zájmům. Tytéž rody nejsou stále v dané fratrii, jak vysvítá ze složení fratrií u ostatních irokézských kmenů. K přechodům jednotlivých rodů z jedné fratrie do druhé muselo docházeti tehdy, když byla porušena rovnováha jejich počtu. Je důležité vědět, že tato organizace vznikla velmi prostě, a vzhledem k tomu, že byla částí společenského systému pravěké společnosti, byla její správa velmi snadná. Společně se vzrůstem rodu, spojeným s místním oddělováním jeho členů, docházelo k segmentaci, při čemž oddělivší se část přijímala nové rodové jméno. Avšak pověst o jejich dřívější jednotnosti se uchovávala a stala se základnou jejich reorganizace ve fratrii.

Z rozdílu ve složení fratrie různých kmenů vysvítá, jak se zdá, že se seskupení rodů ve fratrii občas měnilo, přispůsobující se změněným podmínkám. Některé rody vzkvátaly a početně vzrůstaly, zatím co jiné, vzhledem k různým neštěstím, upadaly, a jiné vymíraly; a tak se staly nutné přechody rodů jedné fratrie do druhé, aby byla ucho-

vána určitá rovnováha v počtu členů každé fratrie. Organizace ve fratrie existovala u Irokézů od nepaměti. Pravděpodobně je starší než konfederace, která byla zavedena před více než čtyřmi sty lety. Rozdily ve složení rodů, tvořících fratrii, představují změny, které každý kmen zažil v tomto mezidobí. V každém případě jsou však nepatrné a slouží k osvětlení stálosti jak fratrie, tak i rodu.

Irokézské kmeny měly vcelku třicet osm rodů, při čemž čtyři z těchto kmenů měly celkem osm fratrií.

Fratrie Irokézů měla částečně sociální a částečně náboženský účel. Její funkce a zvyklosti jsou nejpatrnější na konkrétních příkladech. Začneme od nejnepatrnějších, a to od her, které se konaly u příležitosti schůze kmenové rady nebo rady konfederace. U kmene Seneca, na příklad, při hře s míčem hrají fratrie proti sobě a uzavírají vzájemně sázku o výsledku hry. Každá fratrie vysílá nejlepší hráče, obyčejně od šesti do deseti na každé straně, při čemž členové každé fratrie se shromažďují, avšak na protilehlých stranách pole, na němž probíhá hra. Před začátkem hry členové protilehlých fratrií dávají v sázku předměty svého osobního vlastnictví, které chrání zvláště k tomu určené lidé, aby nedošlo ke konfliktům. Hra, živě a nadšeně probíhající, je poutavou podívanou. Členové každé fratrie s napětím sledují hru se svých protilehlých míst a povzbuzují své hráče při každém zdařilém obratu hry.⁶⁾

Dále, došlo-li k vraždě, bylo zvykem, že rod zabitého svolával radu, a když zjistil fakta, snažil se za tento skutek se pomstít. Rod zločince taktéž sezval radu a usiloval o to, aby dosáhl urovnání nebo odpuštění rodu, k němuž zabitá osoba náležela; často se však stávalo, že v případě, kdy vrah a zavražděný náleželi k protilehlým fratriím, rod vraha zval jiné rody své fratrie, aby společným úsilím dosáhl odpuštění. V takovém případě fratrie sezvala radu a

⁶⁾ *League of the Iroquois*, str. 294.

obracela se pak k druhé fratirii, k níž poslala delegaci s pásem z bílých mušlí, aby prosila o svolání schůze fratirie a o urovnání případu. Rodině a rodu zabitého bylo náhradou nabízeno tlumočení lítosti a hodnotné dary. Jednání mezi oběma radami byla vedena do té doby, pokud nebylo dosaženo kladného či záporného rozhodnutí. Vliv fratirie, sestávající z několika rodů, byl větší, než vliv jednoho rodu; tím, že byla k jednání pozvána protilehlá fratirie, byla pravděpodobnost odpuštění větší, zvláště tehdy, jestliže se připojovaly polehčující okolnosti. Můžeme tedy pochopit, jak přirozeně přijala řecká fratirie před nástupem civilisace západní, byť i ne výlučné řízení případů vraždy, jakož i očisty vraha, podléhal-li trestu; a taktéž na jakém základě na sebe vzala fratirie — po ustavení politické společnosti — povinnost soudně pronásledovat vraha.

Organisace fratirie se projevovala zvláštním způsobem při pohřbu vynikajících členů kmene. Členové fratirie zemřelého byli v plném počtu truchlícími, zatím co členové protilehlé fratirie řídili ceremonie. Na pohřbu Krásného jezera (Gä-ne-o-di'-yo), jednoho z osmi sachemů Seneca (což se událo před několika lety), se shromáždilo dvacet sedm sachemů a vůdců a velký počet členů obou fratirií. Členové protilehlé fratirie pronášeli obvyklou řeč k zemřelému a jiné proslovy před vnesením těla. Po ukončení proslovů bylo tělo odneseno k hrobu lidmi vybranými z téže fratirie, za nimiž šli nejdříve sachemové a vůdcové, pak rodina a rod zemřelého, pak členové jeho vlastní fratirie a konečně členové protilehlé fratirie. Když bylo potom tělo uloženo do hrobu, sachemové a vůdcové se seskupili do kruhu, aby zasypali hrob zemí. Jeden po druhém, počínaje od nejstaršího, házeli po třech lopátkách, což byl počet, příznačný pro jejich náboženský systém; první měla spojitost s Velkým duchem, druhá se Sluncem a třetí s Matkou zemí. Když byl hrob zasypán, nejstarší sachem se

zvláštním proslovem uložil »rohy« zemřelého sachema, odznak jeho hodnosti, na vrcholk hrobu nad jeho hlavou, kde zůstaly až do volby jeho nástupce. Při následující ceremonii se »rohy« braly s hrobu zemřelého vladaře a kladly se na hlavu jeho nástupce. Sociální a náboženské funkce fratirie a její přirozené místo v organickém systému pravěké společnosti se velmi jasně projevují tímto prostým obyčejem.

Fratirie se též přímo týkaly volby sachemů a vůdců jednotlivých rodů, při čemž měla právo záporného nebo potvrzujícího rozhodnutí. Když rod zemřelého sachema zvolil jeho nástupce nebo vůdce druhého stupně, bylo nutné, jak již bylo uvedeno, aby byla volba přijata a schválena každou fratirií. Předpokládalo se, že rody téže fratirie musely potvrdit vykonanou volbu téměř beze sporu, avšak protilehlá fratirie musela dáti též svůj souhlas; a z toho důvodu vznikly někdy rozpory. Tehdy se scházel sněm každé fratirie a řešil otázku schválení neb zamítnutí voleb. Jestliže jmenování bylo přijato oběma fratiriemi, volba se pokládala za ukončenou. Nedošlo-li však k schválení jednou z fratirií, volba se tímto rušila a rod přistupoval k nové volbě. Byla-li volba, provedená rodem, přijata fratiriemi, bylo přece jen nutné, jak již bylo uvedeno, aby novému sachemu neb novému vůdci byla propůjčena plná moc sněmem konfederace, který měl jako jediný právo uváděti v hodnost.

Fratirie neměla správní funkce v přesném slova smyslu, protože ty se omezovaly na rod, kmen a konfederaci; vměšovala se však do jejich společenských záležitostí širokou administrativní plnou mocí a stále více a více se soustřeďovala na náboženské záležitosti. Neměla žádné oficiální hlavy jako řecká fratirie a římská *curia*. Fratirie jako taková byla bez vůdce a neměla taktéž své náboženské hodnostáře, náležející jí odděleně od rodu a kmene. Irokézská instituce fratirií byla ve svých rudimentárních

archaických formách; svým přirozeným a nevyhnutelným vývojem se vžila a uchovala, protože vyhovovala nutným potřebám. Každá lidská instituce, která se vžila, je spojena s její stálou potřebou. Existence rodu, kmene a konfederace v podstatě zaručovala i přítomnost fratrie. Bylo však zapotřebí času a další zkušenosti, aby bylo možno zjistit veškeré účely, jimž mohla sloužit.

Podle všeobecných známek musela fratrie existovat u usedlých Indiánů Mexika a Střední Ameriky a musela být vyvinutější a mocnější organizací než u Irokézů. Na neštěstí nacházíme v obsáhlých vyprávěních španělských spisovatelů z prvního století po španělském výboji jen jednotlivé narážky na takovou instituci. Čtyři »kolena« Tlaskalanů, zabírající čtyři kvartály puebla Tlaskala, byla se vši pravděpodobností právě fratriemi. Tlaskalanů početně dostačovalo pro čtyři kmeny, avšak vzhledem k tomu, že obývali totéž pueblo a hovořili týmž dialektem, byla pro ně fratriální organizace samozřejmě nutností. Každé koleno neb fratrie, můžeme-li užití tohoto názvu, měla zvláštní vojenskou organizaci, zvláštní oděv a korouhev a svého nejvyššího vojevůdce (tenctli), jenž byl jejím nejvyšším vojenským velitelem. Do boje vycházeli podle fratrií. Organizace vojenských sil podle fratrií však nebyla neznámá ani homérovským Řekům. Tak na příklad Nestor radí Agamemnonovi, aby »rozdělil čtyři podle fratrií a kmenů, aby fratrie mohla pomáhat fratrii a kmen kmenu«⁷⁾. Za vlády rodových institucí nejvyvinutějšího typu se princip příbuzenství stal ve značné míře základnou pro organizaci armády. Podobným způsobem zabírali Aztékové pueblo Mexiko čtyřmi rozličnými oddíly, při čemž lidé každého z těchto oddílů si byli příbuzensky bližší než s lidmi jiných oddílů. Byli, podobně jako Tlaskalanové, rozděleni na kolena a zdá se nejvýše pravděpodobné, že byli čtyřmi samostatně orga-

⁷⁾ *Ilias*, II, 362.

nizovanými fratriemi. Rozlišovali se navzájem oděvem a korouhví a vypravovali se do války jako samostatné oddíly. Jejich zeměpisné území bylo označováno jako čtyři kvartály Mexika.

Pokud jde o rozšíření této organizace u indiánských kmenů na nejnižším stupni barbarství, byla tato otázka prostudována jen povrchně. Je pravděpodobné, že fratrie byla všeobecným zjevem u základních kmenů, jak je možno usuzovati podle přirozeného způsobu, jímž vzniká jako nutný člen organického pořadí, a podle účelů jiných než správních, jimž byla přizpůsobena.

U některých kmenů fratrie jasně vystupují na pozadí jejich organizace. Rody Chocta jsou spojeny ve dvě fratrie, což je třeba zaznamenati především proto, aby bylo možné ukázati na vzájemný poměr rodů. První fratrie se nazývá »Rozdělený lid« a skládá se ze čtyř rodů. Druhá se nazývá »Milovaný lid« a skládá se taktéž ze čtyř rodů. Toto rozdělení lidu podle rodů na dvě části dalo vzniknouti dvěma fratriím. Jistá znalost funkcí těchto fratrií je samozřejmě žádoucí; avšak i bez toho se fakt jejich existence ustanovuje již jejich rozdělením. Evoluci konfederace z dvojice rodů — a méně než dva jich nebývá v žádném kmenu — je možné odvoditi theoreticky na základě známých faktů indiánské zkušenosti. A tak se rod početně zvětšuje a dělí se na dva; a ty se pak znovu dělí a časem se spojují ve dvě nebo více fratrií. Tyto fratrie tvoří kmen, jehož členové hovoří stejným dialektem. Postupem času se tento kmen rozpadá segmentací na několik kmenů, které se pak spojují v konfederaci. A tak konfederace je útvarem, který vznikl z dvojice rodů prostřednictvím kmene a fratrie.

Kmen Chickasa je rozdělen na dvě fratrie, z nichž jedna obsahuje čtyři rody a druhá osm rodů:

I. Fratrie Pardála.

Rody. — 1. Divoká kočka. 2. Pták. 3. Ryba. 4. Jelen.

II. Španělská fratrie.

Rody. — 5. Mýval. 6. Španělský. 7. Královský. 8. Hush-kó-ni. 9. Veverka. 10. Aligátor. 11. Vlk. 12. Kos.

Organisace kmene Mohegan velmi dokonale znázorňuje způsob, jak se rozdělením rodů přirozeně vyvinuly fratrie. Kmen Mohegan měl tři původní rody: Vlka, Želvu a Krocana.

Každý z nich se dělil a rozdělením vznikly nezávislé rody. Jména původních rodů se však uchovala jako odpovídající názvy fratrií. Jinými slovy, rody vzniklé rozdělením původního rodu se znovu organisovaly ve fratrii. To poukazuje konečně na přirozený proces, jímž se za jistou dobu jeden rod rozpadá na několik rodů, které zůstávají sjednoceny ve fratriální organizaci, což se projevuje přijetím jména fratrie. Jde o tyto fratrie:

I. Fratrie Vlka.

Rody. — 1. Vlk. 2. Medvěd. 3. Pes. 4. Vačice.

II. Fratrie Želvy.

Rody. — 5. Malá Želva. 6. Bahenní Želva. 7. Velká Želva. 8. Žlutý úhoř.

III. Fratrie Krocana.

Rody. — 9. Krocan. 10. Jeřáb. 11. Slepice.

Je tedy jasné, že původní rod Vlk se rozdělil na čtyři rody, Želva taktéž na čtyři a Krocan na tři. Každý nový rod přijal nové jméno a původní si ponechal své, jež se stalo jako starší názvem fratrie. U kmenů amerických Indiánů se velmi zřídka setkáváme v jejich vnější organizaci s takovým jasným důkazem segmentace rodů, jejímž důsledkem je vytvoření fratrií rozdělením vzniklých rodů. To též ukazuje, že fratrie je založena na příbuzenství rodů. Jméno původního rodu, z něhož se vytvořily jiné rody, je zpravidla neznámé; v každém z uvedených příkladů se však uchovává jako jméno fratrie. Poněvadž fratrie, po-

dobně jako u Řeků, byla spíše společenskou a náboženskou organizací než správní, zůstávala méně nápadná než rod a kmen, které měly podstatný význam ve správě společnosti. Z dvanácti athénských fratrií nám dějiny uchovaly pouze jediné jméno. Fratrie Irokézů neměly žádná jména, avšak nazývaly se bratrstvy.

Právě tak vystupuje na povrchu rodové organizace fratrie u Thlinkitů severozápadního pobřeží. Mají dvě fratrie, a to:

I. Fratrie Vlka.

Rody. — 1. Medvěd. 2. Orel. 3. Delfín. 4. Žralok. 5. Alka.

II. Fratrie Havrana.

Rody. — 6. Žába. 7. Husa. 8. Mořský lev. 9. Sova. 10. Losos.

Manželství uvnitř fratrie je zakázáno, což samo již svědčí o tom, že rody každé fratrie vznikly z jednoho původního rodu. Členové každého rodu fratrie Vlka mohli uzavíratí sňatek v kterémkoliv rodu protilehlé fratrie a naopak.

Uvedené údaje potvrzují existenci fratrie u rozličných lingvistických kmenů amerických domorodců. Její přítomnost u jmenovaných kmenů dává možnost předpokládat její všeobecné rozšíření u ganowanské rodiny. U usedlých Indiánů, kde početnost rodu a kmene byla větší, fratrie nutně musela býti důležitější, a proto též vyvinutější. Jako instituce uchovala svou archaickou formu, avšak měla již podstatné prvky řecké a římské fratrie.

Je těžko popsati indiánský kmen na základě přesvědčivých prvků jeho složení. Nicméně kmen je jasně vyznačen a představuje konečnou organizaci většiny amerických domorodců. Velký počet nezávislých kmenů, které vznikly přirozeným procesem segmentace, je charakteristickým rysem podmínek jejich existence. Každý kmen se vyznačoval svým jménem, zvláštním dialektem, svou nejvyšší správou, ovládním území, které obsazoval a ochraňoval jako své vlastní. Počet kmenů a dialektů byl stejný, neboť k úplnému oddělení docházelo až tehdy, když se objevily dialektologické rozdíly. Indiánské kmene jsou tedy přirozeným útvarům, vzniklým oddělením téhož lidu na jeho vlastním území, což mělo za následek vznik rozdílů v jazyce, segmentaci a nezávislost každého kmene.

Výlučné vládnutí určitým dialektem a územím bylo důvodem k používání termínu *národ* pro mnohé indiánské kmene, třebaže každý z nich měl velmi málo lidí. Termíny *kmen* a *národ* však nejsou rovnocenné. Národ nevzniká při rodovém zřízení do té doby, dokud se nespojí kmene, sjednocené pod jedinou správou, v jeden lid, jako tomu bylo u čtyř athénských kmenů v Attice, tří dorských kmenů ve Spartě a tří latinských a sabinských kmenů v Římě. Federace vyžaduje nezávislé kmene na oddělených územích; sjednocení je vyšším procesem na jednom a témž území, i když by tendence k místnímu oddělení podle rodů a kmenů zůstala. Konfederace je nejbližší analogií národa, avšak není mu rovnocenná. Kde existuje rodová organi-

sace, tam se v organickém pořadí vyskytují všechny termíny, nutné pro přesný popis.

Indiánský kmen se skládá z několika rodů, které se vyvinuly z dvou či více původních rodů, jejichž všichni členové jsou spřízněni manželstvím a mluví stejným dialektem. Pozorovatel vidí kmen, ale nevidí rod. Mezi americkými domorodci jsou výjimečně řídké případy, kdy kmen zahrnuje lidi, mluvící různými dialekty. Setkáváme-li se s takovými případy, pak je to výsledek spojení slabšího kmene se silnějším, mluvícím příbuzným dialektem, jako tomu bylo u kmene Missouri, jenž se po své porážce sjednotil s kmenem Oto. Skutečnost, že většina domorodců byla rozdělena na nezávislé kmene, svědčí o pomalosti a neshodnosti vývoje ideje vlády při rodovém zřízení. Pouze malá část dosáhla nejvyššího známého stadia, a to konfederace kmenů, mluvících dialekty téže jazykové větve. K spojení kmenů v národ nedošlo v Americe nikde.

Stálá tendence k rozdělování, která byla takovou překážkou v pokroku divošských a barbarských kmenů, existovala v prvcích rodové organizace. Zesilovala se další tendencí k vytváření jazykových rozdílů, která byla nevyhnutelná vzhledem k jejich společenskému stavu a rozsáhlosti obsazených území. Ústní řeč, i když je pozoruhodně stálá ve svých slovech a ještě stálejší ve svých gramatických tvarech, nemůže přece jen zůstat beze změny. Po územním rozdělení lidu následovala po jisté době změna v jazyce; a to pak vedlo k oddělení zájmů a nakonec k úplné samostatnosti. Nestalo se tak však během krátkého údobí, nýbrž během staletí, spojujících se nakonec v tisíciletí; vznik množství jazyků a dialektů různých rodin Severní a Jižní Ameriky potřeboval pravděpodobně dobu, již je možno měřiti třemi ethnickými periodami.

Nové kmene, stejně jako nové rody, se neustále utvářely přirozeným růstem, při čemž se tento proces značně urychloval vzhledem k velké rozloze amerického kontinentu.

Tento proces byl zcela jednoduchý. Nejdříve docházelo k postupnému odlivu obyvatelstva z některého předlidného zeměpisného střediska, velmi výhodného, pokud jde o živobytí. Postupně rok za rokem vyrůstalo značné osídlení v jisté vzdálenosti od původního sídliště kmene. Po jisté době se vystěhovalci odlišili svými zájmy, citově se odeizovali, a nakonec docházelo k rozdílu v jazyce. Výsledkem toho bylo oddělení a nezávislost, přestože jejich území měla společnou hranici. Tak vznikal nový kmen. To je krátké znázornění procesu utváření kmenů amerických domorodců, jež současně musí být chápáno jako obraz všeobecné platnosti. Tento proces se od století k století opakoval na nově obsazených, stejně jako na starých územích, a musí být považován za stejně přirozený jako nevyhnutelný důsledek rodové organizace, jež byla zároveň vynucena příslušnými okolnostmi. Když nadměrný počet členů snižoval možnost obživy, přebývajíc část odcházela na nové místo, kde se lehko zařídila díky dokonalé správě v každém rodu a libovolnému počtu rodů, které se spojily v jeden svazek. U usedlých Indiánů se opakovalo totéž poněkud odlišnějším způsobem. Když příliš vzrostl počet obyvatel vesnice, odcházela kolonie nahoru neb dolů podél toku téže řeky a založila novou vesnici. To se časem opakovalo, až vzniklo několik takových vesnic, z nichž každá byla nezávislou a samosprávnou jednotkou, spojenou však s jinými ligou nebo konfederací, jejímž účelem byla vzájemná ochrana. Nakonec vznikaly i rozdíly dialektů, čímž vřeholil jejich vývoj v jednotlivé kmeny.

Způsob, jímž se vyvíjely kmeny, a to jeden z druhého, může být znázorněn ihned příklady. Skutečnost, že se kmeny dělily, může být určena částečně na základě pověstí, částečně z toho, že v každém kmenu existuje jistý počet stejných rodů, a konečně může být částečně vyvozena z příbuzenství jejich dialektů. Kmeny, jež se vytvořily rozdělením původního kmene, musely mít jistý počet společ-

ných rodů a hovořiti dialekty téhož jazyka. Po několika stoletích po oddělení tyto nové kmeny přece jen musely mít jistý počet stejných rodů. Tak na př. Huronové, nyní Wyandotové, mají šest rodů stejného jména s šesti rody irokézského kmene Seneca, a to čtyři sta let po rozdělení. Kmen Potawattami má osm rodů téhož jména jako osm rodů kmene Ojibwa, zatím co první kmen má šest a druhý čtrnáct rodů s rozličnými jmény, což ukazuje na to, že v každém kmenu po jeho oddělení vznikaly segmentací nové rody. Kmen Miami, ještě starší výběžek kmene Ojibwa, nebo společného rodičovského kmene obou, má pouze tři rody společné s prvním, a to rody Vlk, Potápka a Orel. Načrtnutá sociální historie kmenů ganowanské rodiny je obsažena v životě a vzrůstu rodů. Bude-li někdy výzkum veden tímto směrem, pak samotné rody budou spolehlivými vodítky v studiu pořádku oddělování kmenů téže větve.

Tento proces rozčleňování probíhal u amerických domorodců po tisíciletí, až se z přibližně sedmdesáti větví, odpovídajících právě takovému počtu jazykových rodin, vyvinulo několik set kmenů. Jejich zkušenost byla pravděpodobně pouze opakováním zkušeností kmenů v Asii, Evropě a Africe, pokud tyto kmeny žily v podobných podmínkách.

Z předcházejících pozorování je zřejmé, že kmen amerických Indiánů je velmi jednoduchou a skromnou organizací. Postačovalo jen několik set a nejvýše několik tisíc lidí, aby utvořili kmen a zaujali úctyhodné místo v ganowanské rodině. Zbývá uvést funkce a atributy indiánského kmene, obsažené v tomto nárysu:

- I. *Vláda nad územím a jméno.*
- II. *Zvláštní dialekt.*
- III. *Právo uváděti v hodnost sachemy a vůdce, zvolené rody.*

IV. *Právo sesazovati tyto sachemy a vůdce.*

V. *Vlastní náboženská víra a kult.*

VI. *Nejvyšší správa — rada vůdců.*

VII. *V některých případech nejvyšší vůdce kmene.*

[Výklad charakteristiky kmene najde čtenář v *Ancient Society (Pravěká společnost)*, str. 113—118. — Pozn. autora.]

Vývoj ideje správy začal rodovou organizací v období divoštství. Odhaluje tři velká stadia progresivního vývoje od jeho počátku až do ustavení politické společnosti po dosažení periody civilisace. Prvním stadiem byly správa kmene radou vůdců, volených rody. Můžeme mluvit o vládě *jedné moci*, totiž *rady*. Tato forma všeobecně převládala u kmenů, stojících na nejnižším stupni barbarství. Druhým stadiem byla správa koordinovaná mezi radou vůdců a nejvyšším vojenským náčelníkem. Rada vůdců plnila civilní funkce a nejvyšší vojenský náčelník funkce vojenské. Tato druhá forma se začala projevovat na nejnižším stupni barbarství po utvoření konfederace a dosáhla konečné formy na středním stupni. Hodnota vojevůdce nebo hlavního vojenského náčelníka byla zárodkem nejvyšší výkonné moci, krále, císaře a presidenta. Tuto formu můžeme nazvat správu *dvou mocí*, a to *rady vůdců* a *vojevůdce*. Třetím stupněm byla správa lidu neb národa radou vůdců, lidovým shromážděním a nejvyšším vojenským náčelníkem. Tato forma vznikla u kmenů, jež dosáhly nejvyššího stupně barbarství, na příklad u Homérových Řeků a u italských kmenů za Romula. Silný růst počtu lidu, spojeného v jednom národě, jeho usazení v ohrazených městech, jakož i vznik bohatství, sestávajícího z půdy a stád, uvedly v život lidové shromáždění jako nástroj vlády. Rada vůdců, která se nadále udržela, zjistila nutnost, bezpochyby pod nátlakem lidu, podrobiti nejdůležitější veřejná ustanovení schválení či zamítnutí lidového shromáždění; tak tedy vzniklo lidové shromáždění. Toto shromáž-

dění nevydávalo žádná ustanovení. Jeho úkolem bylo buď přijmout, nebo zamítnout návrhy, při čemž jeho rozhodnutí měla konečnou platnost. Jakmile se lidové shromáždění objevilo, stalo se stálou vládní mocí. Rada již nemohla vydávat důležitá veřejná ustanovení, nýbrž se stala přípravnou radou s pravomocí vypracovávat veřejné akty, jimž dávalo platnost pouze lidové shromáždění. Tato forma může být nazvána správou *tří mocí*, totiž *přípravné rady*, *lidového shromáždění* a *vojevůdce*. Uchovala se až do ustavení politické společnosti, kdy, jako na příklad u Athéňanů, se rada vůdců změnila v senát a shromáždění obyvatel se projevilo jako ekklésia neboli lidové shromáždění. Tyto organizace se uchovaly až do současné doby jako dvě parlamentní sněmovny, jako senát a zákonodárné shromáždění. Podobně hodnota nejvyššího vojenského náčelníka, jak již bylo uvedeno, byla zárodkem nejvyšší výkonné moci.

Vrátíme se ke kmeni a poznamenáme, že kmen měl omezený počet členů, byl mocensky slabý a chudý na prostředky; zato však byl dokonale organizovanou společností. Znázorňuje stav lidstva na nejnižším stupni barbarství. Na středním stupni počet členů kmene značně vzrostl a životní podmínky se zlepšily; rodová společnost se však v podstatě příliš nezměnila. Vznik politické společnosti při nedostatečném vývoji byl ještě nemožný. Rody, sdružené v kmenech, zůstávaly jako dříve, avšak častěji musely vznikat konfederace. Na některých místech, jako v údolí Mexika, společně s vývojem výroby rostlo početné obyvatelstvo pod společnou správou; není však žádného důkazu o tom, že by u nich vymizela rodová společnost a byla nahrazena společností politickou. Je nemožné založit politickou společnost neb stát na rodech. Stát musí spočívat na území, a ne na lidech, na městském obvodu, jako na jednotce politického systému, ale ne na rodu, který je jednotkou společenského systému. Bylo třeba doby a všestranné

zkušenosti, větší než zkušenost kmenů amerických Indiánů, aby bylo možno připravit takovou základní změnu systému. Bylo zapotřebí též lidí, duševně vyspělých jako Řekové a Římané, vyzbrojených zkušeností, zděděnou po dlouhé řadě předků, kteří by vymysleli a postupně uskutečňovali nový plán společenského zřízení, podle něhož žijí civilisované národy v současné době.

KONFEDERACE KMENŮ

Tendence k sjednocování pro vzájemnou obranu musela existovat velmi přirozeně u příbuzných a sousedních kmenů. Když byly výhody takového svazku oceněny skutečnou zkušeností, organizace, z počátku liga, se postupně utužovala ve federálním sjednocení. Stav neustálých vojenských akcí, v němž žily, zesílil tuto přirozenou tendenci u těch kmenů, které byly dostatečně vyspělé ve svém rozumovém vývoji a způsobu života, aby mohly ocenit dobrodiní takového sjednocení. Byl to prostě vývoj od nižší organizace k vyšší, k němuž došlo rozšířením principu, který sjednocoval rody v kmen.

Jak bylo možno očekávat, v rozličných částech Severní Ameriky v době jejího objevení existovalo několik konfederací, z nichž některé byly velmi pozoruhodné jak svými základními rysy, tak i strukturou. Z nich může být uvedena konfederace Irokézů, sestávající z pěti nezávislých kmenů, konfederace Creeků z šesti kmenů, konfederace Ottawa z tří kmenů, liga Dakota ze »sedmi ohňů rad«, konfederace Moki v Novém Mexiku, sestávající ze sedmi pueblů, a aztécká konfederace tří kmenů v údolí Mexika. Je pravděpodobné, že usedlí Indiáni v jiných částech Mexika, jakož i ve Střední a Jižní Americe, byli zpravidla organizováni v konfederacích, skládajících se z dvou nebo více příbuzných kmenů. Vývoj postupoval tímto směrem vzhledem k povaze jejich zřízení a zákonů jejich vývoje. Nicméně utvoření konfederace z takových prvků a při tak nestálých územních poměrech bylo obtížným úkolem. Nejlehčí bylo uskutečnění konfederace

u usedlých Indiánů, díky blízkosti jejich pueblů a malým rozměrům jejich území; v některých případech však vznikaly konfederace i u kmenů na nejnižším stupni barbarství, jako u Irokézů. Kdekoliv se utvořila konfederace, sama o sobě svědčila o vysoké rozumové úrovni lidu.

Dvěma nejlepšími příklady indiánských konfederací v Severní Americe byly konfederace Irokézů a Aztéků. Díky jejich uznaným přednostem ve válečnictví a zeměpisné poloze, dosáhly obě tyto konfederace pozoruhodných výsledků. Naše znalosti o struktuře a základech konfederace Irokézů jsou přesné a úplné, zatím co naše zprávy o konfederaci Aztéků jsou zdaleka nedostačující. Aztécká konfederace byla popsána tak nehistoricky, že zůstává pochybnost, byla-li to prostě liga tří příbuzných kmenů ochranného a útočného charakteru, či byla-li to stálá konfederace jako u Irokézů. To, co platí o konfederaci Irokézů, platí pravděpodobně všeobecně i o konfederaci Aztéků, takže znalost jedné nám pomůže pochopit i druhou.

Podmínky, za nichž konfederace vznikají, jakož i zásady, na jejichž základě se utvářejí, jsou neobyčejně jednoduché. Konfederace se vyvíjí postupem času zcela přirozeně z předcházejících elementů. Tam, kde se kmen rozděluje na několik nových kmenů, které obsadily nezávislá, avšak styčná území, konfederace je znovu spojena ve vyšší organizaci na základě jejich společných rodů a příbuzných dialektů, jimiž hovořili. Pociť přibuzenství vyjádřeného rodem, společný původ rodů a jejich dialekty, vzájemně ještě pochopitelné, byly podstatnými elementy konfederace. A tak základnou a středem konfederace byly tedy rody a hranice konfederace určoval základní jazyk. Ani jedna z konfederací nevyšla za hranice dialektů společného jazyka. Kdyby tato přirozená hranice byla porušena, vplynuly by do organizace cizorodé elementy. Byly případy, kdy zbytky kmene, jenž nebyl jazykově pří-

buzný, jako na příklad Natchez⁹⁾, byly přijímány do existující konfederace; tato výjimka však neporušuje všeobecné pravidlo. Na americkém kontinentu nemohla vzniknout indiánská moc konfederací kmenů, organizovaných v rodech, ani dosáhnout nadvlády, jestliže se tyto kmeny nevyvinuly z jednoho společného kmene. Množství základních jazyků dostatečně vysvětluje tuto nemožnost. Pouze členství v rodu a kmenu a společný jazyk umožňovaly příslušnost ke konfederaci.

Irokézové nám dali vynikající příklad, jak vzniká konfederace přirozeným vývojem, jemuž přispívá na pomoc zkušené zákonodárství. Původně přišli z území za Missisipi, a pravděpodobně jako odvětví kmene Dakota, jako první postoupili do údolí řeky Sv. Vavřince a usadili se poblíž Montrealu. Vzhledem k nepřátelství okolních kmenů byli donuceni opustit toto území a přešli do střední části dnešního státu New York. Plavili se v člunech podél východního pobřeží jezera Ontario a vzhledem k tomu, že jich bylo málo, usadili se nejdříve u ústí řeky Oswego, kde, podle svých pověstí, setrvali dlouhou dobu. Sestávali tehdy při nejmenším z tří odlišných kmenů, a to Mohawk, Onondaga a Seneca. Jeden kmen se usídlil později při jezeře Canandaigua a přijal název Seneca. Jiný kmen obsadil údolí Onondaga a začal se nazývat Onondaga. Třetí kmen odešel na východ a usídlil se nejdříve v Oneida, poblíž krajiny Utica, odkud jeho hlavní část přešla do doliny Mohawk a přijala název Mohawk. Ti, kteří zůstali na místě, se začali nazývat Oneida. Část kmenů Onondaga a Seneca se usídlila na východním břehu jezera Cayuga a přijala název Cayuga. New York, dříve než byl obsazen Irokézy, byl pravděpodobně částí území algonkinských kmenů. Podle irokézských pověstí byli dřívější obyvatelé vytlačeni a Irokézové postupně rozšířili

⁹⁾ Po porážce od Francouzů byli přijati do konfederace Creeků.

svá sídliště na východ až k Hudsonu a na západ až k Genesee. Jejich pověsti vyprávějí dále o tom, že od jejich usídlení v New Yorku uběhlo mnoho času do utvoření konfederace; v této době, kdy vystupovali společně proti svým nepřátelům, začali chápatí výhody federálního principu jak pro útok, tak i pro obranu. Sídliili ve vesnicích, které byly obyčejně obehnané plotem z kolů, živili se rybami, zvěří a produkty ohrazeného zahradietví. Jejich počet nikdy nepřekročil 20.000, dosáhl-li vůbec tohoto čísla. Nejisté živobytí a ustavičný vojenský život snižoval počet všech domorodých kmenů, počítaje v to i usedlé Indiány. Irokézové byli skryti v hlubokých lesích, pokrývajících tehdy území státu New York, které nemohli zvládnout. Byli po prvé objeveni roku 1608. Kolem r. 1675 dosáhli vrcholu ve svém vývoji, kdy se jejich vláda rozšířila na pozoruhodně obšírné prostranství, pokrývající větší část New Yorku, Pennsylvanie a Ohia⁹⁾ a taktéž část Kanady na sever od jezera Ontario. Irokézové v době, kdy byli objeveni, byli nejvyššími představiteli rudé rasy na sever od Nového Mexika vzhledem ke své rozumové vyspělosti a svému vývoji, ačkoliv, pokud jde snad o jejich způsob života, byli na nižší úrovni než některé kmeny při Mexickém zálivu. Co do šířky a jakosti svých duševních schopností musí býti řazeni k nejvyspělejším Indiánům v Americe. V New Yorku je více než šest tisíc Irokézů, nepočítaje jednotlivé skupiny, roztroušené v jiných částech Spojených států, a ještě větší počet v Kanadě; to ukazuje na zdatnost, stejně jako na houževnatost barbarského způsobu života v hájení existence. Nadto bylo nyní zjištěno, že počet Irokézů pomalu stoupá.

⁹⁾ Okolo 1651—1655 vyhnali příbuzné jim kmeny Erie z území mezi řekou Genesee a jezerem Erie a brzy nato „neutrální národy“ od řeky Niagara, takže ovládli zbytek New Yorku s výjimkou dolního Hudsonu a Long Islandu.

Když se kolem r. 1400—1450 utvořila konfederace,¹⁰⁾ výše uvedené podmínky již byly připraveny. Irokézové se dělili na pět nezávislých kmenů, sídlili na styčných územích a mluvili vzájemně pochopitelnými dialekty téhož jazyka. Mimo to, jak bylo řečeno, jisté rody byly společné několika kmenům. Ve svých vzájemných poměrech byly tyto společné rody, jako rozdělené části téhož rodu, přirozenou a trvalou základnou pro konfederaci. Při existenci těchto prvků se utvoření konfederace stalo otázkou rozumu a dovednosti. Velký počet jiných kmenů na rozličných částech pevniny žil právě v takových poměrech, aniž se sjednotil. Skutečnost, že irokézské kmeny provedly toto dílo, svědčí o jejich vyšších schopnostech. Nad to, vzhledem k tomu, že konfederace byla nejvyšším stadiem v organizaci amerických domorodců, můžeme její existenci očekávat pouze u nejvyspělejších kmenů.

Irokézové tvrdí, že jejich konfederace byla založena sněmem moudrých mužů a vůdců pěti kmenů, kteří se za tímto účelem sešli na severním břehu jezera Onondaga, poblíže krajiny Syrakus, a že již před ukončením jejich zasedání byla tato organizace vypracována a bezprostředně začala působiti. Na svých periodických sněmech, když byli nastolováni sachemové, vysvětlovali stále původ konfederace jako výsledek promyšleného zákonodárského úsilí. Je pravděpodobné, že konfederace byla důsledkem dřívějšího svazu pro vzájemnou ochranu, jehož výhody ocenili, a proto se rozhodli prohlásiti jej za stálý.

Původ tohoto plánu je připisován mytickému, nebo při nejmenším legendárnímu *Hä-yo-went'-hä*, známému nám jako Hiawatha proslulé Longfellowovy básně, který byl přítomen na tomto sněmu a byl jeho ústřední osobností. Ve

¹⁰⁾ Irokézové tvrdili, že jejich konfederace existovala již sto padesát až dvě stě let před tím, než po prvé uviděli Evropany. Podle pokolení sachemů v dějinách Davida Cusička (z kmene Tuscarora) lze soudit, že je ještě starší. *Schoolcraft's History, Condition and Prospects of the Tribes*, 5, str. 631.

svých stycích s radou používal moudrého muže z kmene Onondaga *Da-gä-no-we'dä* jako vykladače a mluvčího, který vysvětlil strukturu a principy chystané konfederace. Tatáž pověst dále vypráví, že když toto dílo bylo ukončeno, *Hä-yo-went'-hä* podivuhodně zmizel v bílém člunu, který se s ním vznesl do vzduchu a ztratil se z jejich dohledu. Podle této pověsti ještě jiné zázraky doprovázely a vyznačovaly toto založení konfederace, proslavené dosud jako nejvyšší projev indiánské moudrosti. Taková byla konfederace i ve skutečnosti a zůstane v dějinách jako památka jejich genia ve vývoji rodových institucí. A tato konfederace bude též památná jako ilustrace úspěchů v oblasti umění vlády, které byly s to uskutečnit lidské kmény, stojící na nejnižším stupni barbarství a za oněch nepříznivých podmínek, které jsou charakteristické pro tento stav.

Je obtížné určit, kdo z těchto dvou osob byl zakladatelem konfederace. Mlčelivý *Hä-yo-went'-hä* byl¹⁾ nejspíše skutečnou osobností irokézského původu¹¹⁾; pověst však zahalila jeho charakter takovými nadpřirozenými rysy, že u nich ztratil své místo jako jeden z členů tohoto kmene. Byl-li Hiawatha skutečnou osobou, pak *Da-gä-no-we'dä* náleží podřadné místo; byl-li však mytickou postavou, jež vznikla u této příležitosti, pak *Da-gä-no-we'dä* připadá zásluha za úmysl vytvořit konfederaci.

Irokézové tvrdí, že konfederace, vytvořená tímto sněmem, se svou plnou mocí, funkcemi a způsoby správy, prošla až do současnosti mnohými generacemi a téměř se ve své vnitřní organizaci nezměnila. Když byli nakonec přijati Tuscarora, bylo ze slušnosti jejich sachemům dovoleno zasedati se stejnými právy v obecném sněmu, avšak původní počet sachemů se nezvětšil, a přísně vzato, sachemové Tuscarora nebyli členy vládnoucí skupiny.

¹¹⁾ Můj přítel Horatio Hale, vynikající filolog, dospěl, jak mi sdělil, k téměř závěru.

Základní rysy irokézské konfederace mohou být shrnuty v těchto bodech:

I. *Konfederace byla svazkem pěti kmenů, skládajících se ze společných rodů pod jedinou správou na základě rovnoprávnosti; každý kmen zůstával nezávislý ve všech záležitostech, týkajících se místní samosprávy.*

II. *Konfederace jmenovala všeobecnou radu sachemů, jejichž počet byl omezen a kteří si byli rovni v hodnosti a autoritě; jim byla propůjčena nejvyšší moc ve všech záležitostech, týkajících se konfederace.*

III. *Bylo utvořeno padesát sachemství, náležejících na věčné časy jistým rodům jednotlivých kmenů; rody měly právo obsazovat volná místa, kdykoliv se uprázdnila, volbou jednoho ze svých členů, stejně jako další právo sesazovat sachemy, byly-li k tomu náležité důvody; právo potvrzovati tyto sachemy v jejich hodnosti si však ponechala všeobecná rada.*

IV. *Sachemové konfederace byli současně sachemy svých kmenů a společně s vůdci těchto kmenů tvořili rady, které měly nejvyšší moc ve všech záležitostech, týkajících se výlučně kmene.*

V. *Jednomyslné rozhodnutí rady konfederace bylo uznáváno za závazné pro každý veřejný akt.*

VI. *Ve všeobecné radě sachemů se hlasovalo podle kmenů, což dávalo kmenu právo veta v poměru k ostatním kmenům.*

VII. *Rada každého kmene měla právo sezvat všeobecnou radu; naproti tomu však všeobecná rada neměla právo sejít se ze své vlastní iniciativy.*

VIII. *Všeobecná rada byla při diskusi o veřejných otázkách přístupna řečníkům z lidu; právo rozhodování však náleželo pouze radě.*

IX. *Konfederace neměla žádného vůdce s nejvyšší výkonnou mocí ani žádné oficiální hlavy.*

X. *Vzhledem k tomu, že ze zkušenosti se ukázala nutnost*

míti nejvyššího vojenského velitele, byla ustanovena tato hodnost a dána dvěma osobám, aby jedna mohla neutralizovat druhou. Oba nejvyšší vojevůdci si byli ve své pravomoci rovni.

Přehlédneme a osvětlíme těchto několik bodů, avšak ne přesně v tom pořadí, jak jsou uvedeny.

Při ustavení konfederace bylo utvořeno a pojmenováno padesát stálých sachemství, náležejících na věčné časy těm rodům, jimž byla určena. S výjimkou dvou míst, jež byla obsazena jen jednou, se tyto hodnosti obsazovaly postupně právě takovým počtem různých osob, kolik generací prošlo od té doby až po současnost. Jméno každého sachemství je současně osobním jménem každého sachema, pokud je nositelem této hodnosti, takže každý nástupce přijímá jméno svého předchůdce. Rada těchto sachemů byla radou konfederace, jíž náležela zákonodárná, výkonná a soudní moc, přestože takové rozdělení funkcí ani nebylo provedeno. Vzhledem k tomu, aby bylo zaručeno pořadí v následnictví, jednotlivé rody, v nichž byly tyto hodnosti dědičné, měly právo, jak již bylo řečeno, zvoliti nástupce ze svých členů, kdykoliv bylo místo uvolněno. Dalším prostředkem ochrany práv celé korporace bylo to, že každý sachem po své volbě a potvrzení byl uváděn do hodnosti radou konfederace. Po nastolení mu bylo »odebíráno« jeho vlastní jméno a propůjčeno mu jméno sachemství. Pod tímto jménem byl potom znám. Všichni sachemové si byli rovni svou hodností, autoritou a privilegii.

Sachemství byla nerovnoměrně rozdělena mezi pěti kmeny, aniž však to dávalo převahu moci některému z nich; stejně nerovnoměrně byla rozdělena i mezi rody posledních tří kmenů. Kmen Mohawk měl devět sachemů, Oneida devět, Onondaga čtrnáct, Cayuga deset a Seneca osm. Tento počet zůstával stejný od samého počátku až po současnou dobu. Níže uvádíme tabulku těchto sachem-

ství, založených při zřízení konfederace, s jmény, jež nosili dědičně jejich sachemové od utvoření konfederace až po současnost, a to v nářečí kmene Seneca; zde je vyznačeno rozdělení těchto sachemství podle tříd, určené k snadnějšímu dosažení jednomyslnosti v radě. V poznámkách je uveden význam těchto jmen a rody, jimž tato jména náležela.

Tabulka irokézských sachemství:¹²⁾

Mohawk

I.	1. Da-gä-e'-o-ga ¹ .	2. Hä-yo-went'-hä ² .	3. Da-gä-no-we'-dä ³ .
II.	4. So-ä-e-wä'-ah ⁴ .	5. Da-yo'-ho-go ⁵ .	6. O-ä-ä'-go-wä ⁶ .
III.	7. Da-an-no-gä'e-neh ⁷ .	8. Sä-da'-gä-e-wä-deh ⁸ .	9. Hä-s-dä-weh'-se-ont-hä ⁹ .

¹²⁾ Tyto názvy označují: 1. „Neutrální“ neboli „Štít“. 2. „Člověk, který se česé“. 3. „Nevyčerpateľný“. 4. „Malá řeč“. 5. „Na křižovatec“. 6. „U Velké řeky“. 7. „Vlekoucí své rohy“. 8. „Vyrovnaný“. 9. „Přivěšující řehtačky“. Sachemové v první třídě náleželi rodu Želvy, v druhé třídě rodu Vlka a v třetí třídě rodu Medvěda.

10. „Člověk nesoucí břímě“. 11. „Člověk pokrytý titinou“. 12. „Průsek v lese“. 13. „Dlouhý provaz“. 14. „Člověk s bolestí hlavy“. 15. „Pohleující se“. 16. „Místo ozvěny“. 17. „Válečná palice na zemi“. 18. „Člověk, jenž se paří“. Sachemové první třídy náležejí rodu Vlka, druhé třídy rodu Želvy a třetí třídy rodu Medvěda.

19. „Spoutaný“, rod Medvěda. 20. „Na stráži“, rod Medvěda. Tento i sachem předchozí byli dědičnými poradci To-do-dä'-ho, jenž měl velmi proslavené sachemství. 21. „Hořké tělo“, rod Sluky. 22. Rod Želvy. 23. Tento sachem byl dědičným držitelem wampumu; rod Vlka. 24. Rod Jelena. 25. Rod Jelena. 26. Rod Želvy. 27. Rod Medvěda. 28. „Mající pohled“, rod Jelena. 29. „Široká ústa“, rod Želvy. 30. „Nad zátokou“, rod Želvy.

31. „Polekaný člověk“, rod Jelena. 32. Rod Volavky. 33. Rod Medvěda. 34. Rod Medvěda. 35. Rod Želvy. 36. Neurčen. 37. „Velmi studený“, rod Želvy. 38. Rod Volavky. 39. Rod Sluky. 40. Rod Sluky.

41. „Překrásné jezero“, rod Želvy. 42. „Rovné nebe“, rod Sluky. 43. Rod Želvy. 44. „Velké čelo“, rod Jestřába. 45. „Pomočník“, rod Medvěda. 46. „Končící den“, rod Sluky. 47. „Spálené vlasy“, rod Sluky. 48. „Otevřené dveře“, rod Vlka.

Oneida

I.	1. Ho-däs'-hä-teh ¹⁰ .	2. Ga-no-gweh'-yo-do ¹¹ .
	3. Da-yo-hä'-gwen-da ¹² .	
II.	4. So-no-sase ¹³ .	5. To-no-ä-ga'-o ¹⁴ .
	6. Hä-de-ä-dun-nent'-hä ¹⁵ .	
III.	7. Da-wä-dä'-o-dä-yo ¹⁶ .	8. Gä-ne-ä-dus'-ha-yeh ¹⁷ .
	9. Ho-wus'-hä-da-o ¹⁸ .	

Onondaga

I.	1. To-do-dä'-ho ¹⁹ .	2. To-nes'-sa-ah.	3. Da-ät'-ga-döse ²⁰ .
II.	4. Gä-ne-ä-dä'-je-wake ²¹ .	5. Ah-wä'-ga-yat ²² .	
	6. Da-ä-yat'-gwä-e.		
III.	7. Ho-no-we-nä'-to ²³ .		
IV.	8. Gä-wä-nä'-san-do ²⁴ .	9. Hä-e'-ho ²⁵ .	10. Ho-yo-ne-ä'-ne ²⁶ .
	11. Sa-dä'-kwä-sch ²⁷ .		
V.	12. Sä-go-ga-hä ²⁸ .	13. Ho-sa-hä'-do ²⁹ .	14. Skä-no'-wun-de ³⁰ .

Cayuga

I.	1. Da-gä'-ä-yo ³¹ .	2. Da-je-no'-dä-weh-o ³² .	
	3. Gä-dä'-gwä-sa ³³ .	4. So-yo-wasé ³⁴ .	
	5. Hä-de-äs'-yo-no ³⁵ .		
II.	6. Da-yo-o-yo'-go ³⁶ .	7. Jote-ho-weh'-ko ³⁷ .	8. De-ä-wate'-ho ³⁸ .
III.	9. To-dä-e-ho ³⁹ .	10. Des-gä'-heh ⁴⁰ .	

Seneca

I.	1. Ga-ne-o-di'-yo ⁴¹ .	2. Sä-dä-gä'-o-yase ⁴² .
II.	3. Gä-no-gi'-e ⁴³ .	4. Sä-geh'-jo-wä ⁴⁴ .
III.	5. Sä-de-a-no'-wus ⁴⁵ .	6. Nis-hä-ne-a'-nent ⁴⁶ .
IV.	7. Gä-no-go-e-dä'-we ⁴⁷ .	8. Do-ne-ho-gä'-weh ⁴⁸ .

Dvě z těchto sachemství byla obsazena od doby svého založení jen jednou. *Hä-yo-went'-hä* a *Da-gä-no-we'-dä* zvolili vzít tuto hodnost u sachemů kmene Mohawk a ponechali svá jména v seznamu sachemství pod tou podmínkou, že po jejich smrti tyto dvě hodnosti zůstanou neobsazeny. S touto podmínkou byli uvedeni ve svou hodnost a toto ustanovení bylo zachovááno až do současné doby. Na všech schůzích rady, svolávaných při nastolování sachemů, se jejich jména dodnes pronášejí společně s jinými, jako

hold úcty k jejich památce. Všeobecná rada se tedy skládala jen ze čtyřiceti osmi členů.

Každý sachem měl při sobě pomocného sachema (an asistent sachem), který byl volen rodem svého náčelníka z počtu jeho členů a byl uváděn v hodnost s týmiž ceremonijemi. Byl označován jako »pomocník«. Jeho povinností bylo státi při všech ceremoniích za svým náčelníkem, býti jeho hlasatelem a vůbec býti mu k službám. To dávalo pomocníkovi hodnost vůdce a poskytovalo mu jistou pravděpodobnost, že bude po smrti svého náčelníka zvolen jeho nástupcem. V obrazné řeči Irokézů se tyto pomocníci sachemů nazývali »oporami v Dlouhém domě«, symbolisujícím konfederaci.

Jména, jež byla dána původním sachemům, se stala navždy jmény jejich následníků. Tak na příklad po smrti *Gä-ne-o-di'-yo*, jednoho z osmi sachemů kmene Seneca, musel býti jeho nástupce zvolen z rodu Želva, v němž toto sachemství bylo dědičné, a při jeho nastolení všeobecnou radou byla část obřadu věnována přiřčení tohoto jména místo jeho vlastního jména. Několikrát jsem měl příležitost účastniti se zasedání jejich rad při nastolování sachemů v rezervacích Onondaga a Seneca a byl jsem svědkem těchto ceremonií. Ačkoliv nyní zůstal již jen stín staré konfederace, podnes se vcelku uchovává její organizace i s jejími sachemy a pomocníky, s výjimkou kmene Mohawk, který kolem r. 1775 přešel do Kanady. Uvolní-li se některá místa, jsou ihned obsazena a svolává se všeobecná rada, která má nastolit nové sachemy a jejich pomocníky. Současní Irokézové znají velmi dobře strukturu i principy staré konfederace.

Ve všech záležitostech kmenové správy bylo všech pět kmenů vzájemně nezávislých. Jejich území byla oddělena stálými hranicemi a jejich kmenové zájmy byly rozličné. Osm sachemů kmene Seneca společně s jinými vůdci téhož kmene tvořili kmenovou radu, řešící své vlastní kmenové

záležitostí, při čemž každý z ostatních kmenů měl právě takovou možnost zabývat se svými vlastními věcmi. Smlouvou o konfederaci nebyl kmen jako samostatná organizace ani oslaben, ani neztrácel na své osobitosti. Každý kmen žil ve své vlastní sféře svým životem, což je určitá analogie s našimi vlastními státy v rámci jednotné republiky. Je třeba připomenouti, že Irokézové ještě roku 1775 radili našim předkům vybudovati svaz kolonií, podobný jejich vlastní konfederaci. V společných zájmech a společném jazyce rozličných kolonií viděli prvky konfederace, za jejíž hranice již dále nebyli s to proniknout.

Kmeny, jež byly členy konfederace, byly naprosto rovnocenné ve svých právech, privilegiích a povinnostech. Jisté výsady poskytované tomu či onomu kmenu neznamenaly porušení rovnoprávnosti či povolení privilegií. Existovala samozřejmě některá organická opatření, jež dávala jednotlivým kmenům větší moc; tak na příklad kmenu Onondaga bylo přiznáno čtrnáct sachemů a kmenu Seneca jen osm. Větší počet sachemů musel mít přirozeně větší vliv v radě než menší počet sachemů. V tomto případě však nešlo o větší moc, protože sachemové každého kmene měli při hlasování stejný hlas, stejně jako právo véta v poměru k ostatním kmenům. Na sněmu se hlasovalo podle kmenů, při čemž jednomyslné rozhodnutí bylo nutné pro každý veřejný akt. Onondaga byli jmenováni »Ochránci Wampumu« a »Ochránci ohně rady«, Mohawk »Výběřícími poplatku« od pokořených kmenů a Seneca »Ochránci dveří« Dlouhého domu. Taková a jiná podobná opatření směřovala k všeobecnému prospěchu.

Spojovací princip konfederace nevycházel výlučně z výhod svazku pro vzájemnou ochranu, nýbrž měl hlubší základ v poutech příbuzenství. Konfederace se zdánlivě opírala o kmeny, avšak v podstatě o společné rody. Všichni členové téhož rodu, ať patřili ke kmenu Mohawk, Oneida, Onondaga, Cayuga či Seneca, byli

bratry a sestrami vzhledem k svému původu od téhož společného předka a přiznávali toto příbuzenství s naprostou srdečností. Když se Irokézové potkávali, jejich první otázkou bylo, jak se jmenuje rod každého z nich, a druhou otázkou byl bezprostřední rodokmen jejich sachemů, načež obvykle byli s to určití, podle svého zvláštního systému pokrevního příbuzenství, v jakém jsou vzájemném příbuzenském poměru¹³⁾. Tři z irokézských rodů, totiž Vlk, Medvěd a Želva, byly společné všem pěti kmenům; tytéž rody a tři jiné rody byly společné třem kmenům. Vskutku, rod Vlk se vzhledem k rozdělení původního kmene na pět kmenů nyní rozpadl na pět částí, z nichž každá se nalézala v jednom z pěti kmenů. Totéž bylo u rodů Medvěd a Želva. Rody Jelen, Sluka a Jestřáb byly společné kmenům Seneca, Cayuga a Onondaga. Mezi rozdělenými částmi každého rodu, přestože jejich členové mluvili různými dialekty téhož jazyka, existovaly bratrské vztahy, sjednocující rody nerozlučnými pouty. Jestliže člen kmene Mohawk z rodu Vlk uznával členy kmene Oneida, Onondaga, Cayuga a Seneca téhož rodu za své bratry a jestliže členové jiných rozdělených rodů postupovali taktéž, pak toto příbuzenství bylo nikoli ideální, nýbrž skutečné, založené na pokrevních svazcích a na víře ve věrohodný rodokmen, starší než jejich dialekty a vlastní jejich jednotě jako jednomu lidu. Podle představ Irokéze každý člen jeho rodu, náležející k jakémukoliv kmenu, je mu taktéž nesporně příbuzný jako jeho vlastní bratr. Toto křížové příbuzenství mezi osobami, náležejícími jednomu a těmž rodu v rozličných kmenech, se dosud uchovává a uznává se v své plné původní platnosti. To vysvětluje vytrvalost.

¹³⁾ Děti bratří jsou navzájem též bratry a sestrami; jejich děti jsou též bratry a sestrami atd. až do nekonečna. Stejně tak děti a potomci sester. Děti bratří a sester jsou bratranci; jejich děti jsou opět bratranci atd. do nekonečna. Vědomí vzájemného příbuzenství členů jednoho a téhož rodu se nikdy neztrácí.

jíž se ještě navzájem udržují fragmenty staré konfederace. Kdyby se některý z pěti kmenů oddělil od konfederace, bylo by tím narušeno příbuzenské spojení, i když by se to pociťovalo velmi slabě. Kdyby však došlo k srážce, rod Vlk by vystoupil proti svým příbuzným, Medvěd proti Medvědu, zkrátka bratr proti bratrovi. Dějiny Irokézů nám ukazují reálnost a trvanlivost příbuzenských pout a věrnost, s níž se dbalo těchto příbuzenských svazků. Během dlouhé periody, kdy existovala konfederace, Irokézové nikdy ani neupadli do anarchie, ani neporušovali svou organizaci.

»Dlouhý dům« (*Ho-de'-no-sote*) se stal symbolem konfederace¹⁴⁾ a Irokézové se sami označovali jako »lidé Dlouhého domu« (*Ho-de'-no-sau-nee*). To bylo jediné jméno, jímž se nazývali. Konfederace udělala rodovou společnost mnohem složitější než společnost jednotlivého kmene, avšak přece jenom to bylo pouhé rodové společenství. Byla stupněm ve vývoji na cestě k vytvoření národa, neboť národnost vzniká ještě při rodových institucích. Sjednocení je posledním stadiem tohoto procesu. Čtyři athénské kmeny se sjednotily v Attice v jeden národ, což bylo následkem smíšení kmenů na jednom území, jakož i postupného mizení zeměpisných hranic mezi nimi. Kmenové názvy a organizace zůstaly nadále v plné životnosti jako dříve, ovšem bez té základny, jíž byla územní nezávislost. Když byla založena politická společnost na základě dému a městského okresu a všichni obyvatelé dému, nehledě k jejich rodové a kmenové příslušnosti, se stali politickou jednotkou, bylo sjednocení ukončeno.

Sjednocení latinských a sabinských kmenů v římský lid a národ bylo výsledkem týchž procesů. Právě tak rod, fratricie a kmen byly prvními třemi stadii organizace. Kon-

¹⁴⁾ Dlouhý dům nebyl pouze zvláštností Irokézů, nýbrž byl užíván též jinými kmeny, jako virginskými Indiány Powhattan, Nyack-y z Long Islandu a jinými kmeny.

federace následovala jako čtvrté stadium. Jak se však zdá, konfederace jak u řeckých, tak i u latinských kmenů v pozdější periodě barbarství byla pouze volnou ligou pro útočné a obranné cíle. Naše znalosti o povaze a detailech organizace řecké a latinské konfederace jsou omezené a neúplné, vzhledem k tomu, že fakta jsou skryta v temnu legendární doby. Proces sjednocování nastoupil v rodové společnosti až po vzniku konfederace; byl stejně nutným jako životním stadiem pokroku, který vedl k vytvoření národa, státu a politické společnosti. U irokézských kmenů se tento proces neprojevil.

Údolí Onondaga jako sídlo ústředního kmene a místo, kde musel stále hořeti oheň rady, bylo obvyklým, i když ne jediným místem pro zasedání rady konfederace. V dřívějších dobách se rada svolávala každoročně na podzim, avšak veřejné potřeby si často vyžádaly více zasedání. Každý kmen měl právo sezvat radu a určit dobu a místo shromáždění ve sněmovním domě kteréhokoliv kmene, když okolnosti vyžadovaly změnu obvyklého místa zasedání u Onondaga. Rada však neměla právo sejít se ze své vlastní iniciativy.

Původně základním úkolem rady bylo nastolení sache-mů, obsadit místa v řadách vládnoucí jednotky, uvolnění smrti neb sesazením jejích členů; rada se však zabývala též všemi ostatními záležitostmi, týkajícími se obecného blaha. Během doby, když se Irokézové rozmnožili a jejich vztahy s cizími kmeny se rozrostly, rozpadla se všeobecná rada na tři rady, které je možno označiti jako občanskou, smuteční a náboženskou. První rada vyhlašovala válku a uzavírala mír, vysílala a přijímala vyslance, uzavírala smlouvy s cizími kmeny, upravovala záležitosti podrobených kmenů a řešila všechny nutné otázky, spojené se zvýšením všeobecného blaha. Druhá rada nastolovala sachemy a uváděla je v hodnost. Byla označena jako smuteční rada proto, že její první ceremonii bylo oplakávání zemřelého

vládce, jehož uvolněné místo muselo býti obsazeno. Úkolem třetí rady bylo vykonávat obřad všeobecné náboženské slavnosti. Tato ceremonie se stala možností k spojení kmenů konfederace pod vedením všeobecné rady u příležitosti všeobecných náboženských obřadů. Vzhledem k tomu, že smuteční rada konala mnoho takových ceremonií, začala během doby plniti i úkoly náboženské rady. Nyní je to jediná rada, která se ještě schází, vzhledem k tomu, že občanská moc konfederace skončila nadvládou státu.

Když se sachemové scházeli na sněmu v jistou dobu a na určeném místě a vykonali obvyklou ceremonii uvítání, rozdělovali se na dvě části a usedli naproti sobě po obou stranách ohně rady. Na jedné straně zasedali sachemové kmenů Mohawk, Onondaga a Seneca. Kmeny, jež zastupovali, byly v době zasedání navzájem bratrské a v poměru k ostatním dvěma kmenům navzájem otcovské. Podobně jejich sachemové byli navzájem bratry a v poměru k sachemům, sedícím naproti nim, byli otcí. Sestavovali fratрии kmenů a sachemů podle téhož principu, který spojoval rody ve fratрии. Na druhé straně ohně seděli sachemové kmenů Oneida a Cayuga a v poslední době i Tuscarora. Kmeny, které tito sachemové zastupovali, byly navzájem bratrské a synovské v poměru k třem kmenům, zasedajícím naproti nim. Jejich sachemové byli též navzájem bratry a syny sachemů naproti nim. Tvořili druhou kmenovou fratрии. Vzhledem k tomu, že kmen Oneida vznikl rozdělením kmene Mohawk a kmen Cayuga rozdělením kmene Onondaga nebo Seneca, byly tyto kmeny skutečně mladší; tím je vysvětlen jejich poměr jako starších a mladších a použití principu fratrie. Když byly kmeny v radě jmenovány, byl podle práva stařešinství kmen Mohawk jmenován jako první. Jeho kmenovým epithetem bylo »Štít« (*Da-gä-e-o'-dä*). Jako další byl jmenován kmen Onondaga, označovaný jako »Nositel jmen« (*Ho-de-san-no'-ge-tä*),

neboť jemu bylo určeno zvoliti prvých padesát sachemů a dáti jim jména. Další v pořadí podle stáří byl kmen Seneca s epithetem »Ochránci dveří« (*Ho-nan-ne-ho'-ont*). Byl stálým ochráncem západních dveří Dlouhého domu. Kmen Oneida s epithetem »Velký strom« (*Ne-ar'-de-on-dar'-go-war*) a kmen Cayuga jako »Velká dýmka« (*So-nus'-ho-gwar-to-war*) byly jmenovány na čtvrtém a pátém místě. Kmen Tuscarora, jenž vstoupil do konfederace pozdě, byl jmenován jako poslední a neměl žádného zvláštního epitheta. Tyto formalities měly v pravěké společnosti větší význam, než můžeme předpokládati.

Jednomyslnost sachemů se požadovala ve všech veřejných otázkách a byla podstatná pro platnost každého veřejného aktu. To byl základní zákon konfederace. Aby se vyjasnilo mínění členů rady, byl přijat způsob, jenž odstraňoval nutnost sčítání hlasů. Nad to v činnosti sněmů jim byl zcela neznámý princip většiny neb menšiny. V radě hlasovali podle kmenů, při čemž sachemové každého kmene museli býti stejného mínění při řešení jakékoliv otázky. Zakladatelé konfederace, kteří uznávali jednomyslnost jako nutný princip, rozdělili sachemy každého kmene na třídy, aby tak bylo dosaženo tohoto cíle. Toto dělení je možno viděti na výše uvedené tabulce. Žádný sachem nemohl v radě vyjádřiti své mínění jako votum, pokud nedošel k společnému řešení se sachemem či sachemy své třídy a pokud nebyl zplnomocněn vystupovati jako mluvčí své třídy. A tak osm sachemů kmene Seneca, rozdělených na čtyři třídy, mohlo míti pouze čtyři mínění a deset sachemů kmene Cayuga, rozdělených na stejný počet tříd, mohlo míti taktéž čtyři mínění. Tímto způsobem sachemové každé třídy museli dosáhnouti jednomyslného rozhodnutí především mezi sebou. Potom následovala porada mezi čtyřmi sachemy, zmocněnými vystupovati jménem čtyř tříd, a když pak tito sachemové dosáhli jednomyslného řešení, určili jednoho ze svého středu, aby pro-

hlásil jejich společné mínění, což byla odpověď jejich kmene. Když pak, díky jejich duchaplnému pořádku, sachemové různých kmenů, každý zvláště, docházeli k jistému mínění, zbývalo pouze porovnat tato jednotlivá mínění a v případě, že dosáhli souhlasu, se rozhodnutí rady pokládalo za konečné. Nebylo-li dosaženo souhlasu, záležitost byla zamítnuta a schůze rady tím končila. Pět osob, zplnomocněných ohlásit rozhodnutí pěti kmenů, může snad vysvětlit i funkce tak zvaných šesti voličů aztécké konfederace.

Touto metodou, již se dosahovalo jednomyslnosti, se současně přiznávala a uchovávala rovnost a nezávislost jednotlivých kmenů. Byl-li některý ze sachemů zatvrzelý neb nerozumný, byl ovlivněn převládajícím míněním, jemuž se nemohl vzpěčovat. Výsledkem toho bylo, že se zřídka stávalo, že by použití tohoto pořádku bylo spojeno s obtížemi. Když však veškeré úsilí dosáhnouti jednomyslnosti bylo marné, celá záležitost se odkládala, protože další pokračování v jednání se stalo nemožné.

Se vznikem konfederace kmenů se po první objevuje hodnost nejvyššího vojenského velitele (*Hos-gä-ä-geh'-dago-wä*), »Velkého válečníka«. Nyní docházelo k případům, že několik kmenů začalo společně, jako spojenci, válečné tažení a pocívalo nutnost mít nejvyššího velitele, který by řídil pohyby jejich sjednocených šiků. Zavedení této hodnosti jako stálé správní instituce bylo velkou událostí v dějinách lidského pokroku. To byl počátek oddělení vojenské moci od občanské. Po ukončení tohoto procesu se podstatně změnila vnější formy organizace moci; avšak i na pozdějších stupních pokroku, když vojenský duch převládal, základní charakter vládní organizace se nezměnil. Rodové zřízení nedovolovalo uchvácení moci. Po vzniku hodnosti vojevůdce, správní organizace postupně přecházela od vlády jedné moci k vládě dvou mocí. Funkce vlády se postupem času začala rozdvajovat. Tato nová

hodnost byla zárodkem nejvyšší výkonné moci, neboť vojevůdce se změnil, jak již bylo uvedeno, v krále, císaře a presidenta. Tato hodnost vznikla z vojenských potřeb společnosti a měla svůj logický vývoj.

Když byla utvořena irokézská konfederace, nebo brzy poté, byli zvoleni a jmenováni dva stálí vojevůdci, přičemž oba byli určeni kmenu Seneca. Jeden z nich (*Tawan'-ne-ars*, což znamená »lamač jehly«) měl dědičnou hodnost v rodu Vlk a druhý (*So-no'-so-wä*, což značí »velká mušle ústřice«) v rodu Želva. Příčinou, proč byly obě hodnosti zvoleny v kmenu Seneca, bylo velké nebezpečí od západní hranice jejich území. Tito vojevůdci byli voleni stejně jako sachemové, byli jmenováni všeobecnou radou a byli si ve své hodnosti a moci rovni. Podle jiné pověsti byli tito vojevůdce zvoleni později. Bezprostředně po utvoření konfederace bylo zjištěno, že struktura Dlouhého domu byla nedokonalá, neboť nebylo zvláštních osob, které by v konfederaci vykonávaly vojenské velení. Byla svolána rada, aby napravila toto opomenutí, a ta jmenovala dva stálé vojenské velitele. Ti měli jako nejvyšší velitelé na starosti vojenské záležitosti konfederace a velení nad jejími sjednocenými vojsky v době společných vojenských výprav. Nedávno zesnulý vůdce Černý had byl nositelem této hodnosti, z čehož vyplývá, že se posloupnost udržovala pravidelně. Jmenování dvou hlavních vojevůdců místo jednoho, a to se stejnou mocí, je důkazem důmyslné a vypočítavé politiky, jejímž cílem bylo zamezení nadvlády jedince i ve vojenských záležitostech. I když Irokézové neměli stejnou zkušenost, udělali totéž, co Římané, kteří zrušili hodnost *rex* a jmenovali dva konsuly místo jednoho. Vojenská moc musela být dána ve stejném rozsahu dvěma konsulům, což zamezovalo jedinci, aby uchvátil veškerou moc. U Irokézů tato hodnost nikdy neměla zvláštní vliv.

V národopise Indiánů je nejdůležitějším předmětem rod, fratrie, kmen a konfederace. Představují nám celou organizační společnost. Pak následuje zřízení a funkce sachema a vůdce, funkce rady vůdců, jakož i zřízení a funkce hlavního vojevůdce. Když jsme zjistili prvky jejich organizace, jsme obeznámeni s celou strukturou a základnou jejich společenského systému. Znalost jejich pořádků a obyčejů, jejich umění a objevů, jakož i jejich způsobu života dokreslí pak celý obraz. V dílech amerických badatelů se výše uvedeným otázkám věnovala malá pozornost, i když je to bohaté pole, na němž může být sebráno ještě mnoho materiálu. Naše znalosti, které jsou nyní jen obecného charakteru, by se tím staly přesné a vhodné pro srovnávací studium. Indiánské kmeny, stojící na nižším a středním stupni barbarství, představují dvě velká stadia pokroku od divoštství k civilizaci. Naši vlastní vzdálení praotecové prošli postupně týmiž podmínkami a měli bezpochyby tytéž neb velmi podobné instituce s mnohými pořádky a obyčejí téhož druhu. I kdybychom se o americké Indiány zajímali jen velmi málo, jejich zkušenost se nás týká velmi blízko, protože vysvětluje zkušenost našich vlastních předků. Naše prvotní zřízení tkví svými kořeny v předcházející rodové společnosti, v níž rod, fratrie a kmen byly organickým pořádkem a v níž rada vůdců byla nástrojem vlády.

Jevy pravěké společnosti musely mít mnoho společných rysů s Irokézy a jinými indiánskými kmeny. Tato skutečnost činí srovnávací studium lidských institucí zvláště zajímavým.

Irokézká konfederace skvěle vysvětluje tuto formu organizace rodové společnosti. Realisovala patrně všechny možnosti rodového zřízení na nejnižším stupni barbarství, ponechávajíc příznivé podmínky pro další vývoj, avšak nikoliv pro následující typ společenského zřízení, totiž pro instituce politické společnosti, založené na území

a vlastnictví, s jehož vznikem rodová organizace musela zaniknouti. Prostřední stadia byla přechodná. Byly to vojenské demokracie, s výjimkou těch případů, kdy místo nich byly dočasně zakládány tyranie, spočívající na násilném uchvácení moci (upon usurpation). Konfederace Irokézů byla hluboce demokratická, neboť se skládala z rodů, z nichž každý byl organizován na demokratických základech nikoliv nejvyššího, nýbrž primitivního typu, a protože kmeny si uchovávaly právo na místní samosprávu. Irokézové si podrobovali jiné kmeny a drželi je v podmanění, jako na příklad Delawary; podrobený kmen však zůstal pod vládou svých vlastních vůdců a ničím nepřispíval k zesílení konfederace.

Na tomto vývojovém stupni společnosti bylo nemožné spojení pod jedinou vládou kmeny mluvící rozličnými jazyky anebo mítí od přemožených kmenů jakýkoliv jiný prospěch kromě daní.

Tento výklad irokézké organizace zdaleka nevyčerpává faktický materiál, avšak pro daný účel zcela postačuje. Irokézové byli silní a rozumní lidé; objem jejich mozku se přibližoval střednímu objemu mozku Ariejů. Získali si v dějinách místo jako výmluvní řečníci, mstiví válečníci a jako nepřekonatelní ve vytrvalosti. Jestliže jejich vojenské výkony jsou zahaleny mrakem ukrutnosti divošského válečnictví, pak ve svých vzájemných vztazích znázornili některé z nejvyšších lidských etností. Konfederace, kterou organizovali, musí být považována za pozoruhodný výtvor moudrosti a důmyslnosti. Jedním z jasně vyjádřených úkolů konfederace byl mír — odstranění důvodů k rozepřím, když se jejich kmeny spojily pod jednou vládou a konfederace se rozšířila přivtělením jiných kmenů téhož jména a původu. Irokézové naléhali na kmen Erie a na »neutrální národ«, aby se staly členy konfederace, a pro jejich odpor je pak vyhnali z jejich území. Takové hluboké pojetí nejvyšších úkolů vlády svědčí o jejich rozumové

vyspělosti. Irokézů bylo málo, avšak v jejich řadách byl velký počet schopných lidí. To dokazuje vysokou vyspělost celého kmene.¹⁵⁾

---

¹⁵⁾ O převaze rodové neboli klanové organizace indiánských kmenů viz *Pravěká společnost*, kap. VI. Po otištění této práce byla též organizace objevena Bandelierem při osobním výzkumu kmenů Pueblo v Novém Mexiku, mluvících jazykem Quéri, na něž se prozatím omezovala jeho práce. Původ odvozují po ženské linii. Týž neúnavný badatel objevil velmi uspokojující důkazy o této organizaci u starých Mexičanů (viz jeho článek *The Social Organization and Mode of Government of the Ancient Mexicans*, Peabody Museum, Twelfth Annual Report, str. 576). Objevil také dodatečné důkazy této organizace u usdlých kmenů Střední Ameriky. Zdá se velmi pravděpodobné, že tato organizace byla původně universální u kmenů ganowanské rodiny.

Lewis H. Morgan
SPOLEČENSKÉ ZŘÍZENÍ
AMERICKÝCH INDIÁNŮ

Výňatek z díla

Domy a domácí život amerických domorodců

Šéfredaktor Jiří Stano. Odpovědný redaktor
Rudolf Gembala. Technická redaktorka Ja-
roslava Skotáková. Korektorka Karla
Hřebíčková.

Živé odkazy, svazek 5, řada 2. 30102/117,
66488/50-III, 228. Sazba 26. října 1950, tisk
19. července 1951. 1. aut. vyd. Náklad
5000. Pl. ar. 4, aut. ar. 2,679. Pap. 221,
86/112, 80 g. Tiskla Svoboda 05, n. p., Brno,
nám. Rudé armády 13. Se sazby, borgis
de Vinne. 1%. Cena kart. 17 Kčs.